

Український державний університет залізничного транспорту

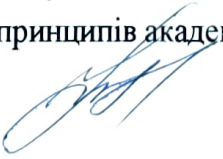
Кафедра інженерії вагонів та якості продукції

ОБГРУНТУВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРЕСИВНИХ МЕТОДІВ ТА ЗАСОБІВ
ВИМІРЮВАННЯ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ЗАДАНУ ТОЧНІСТЬ

Пояснювальна записка і розрахунки
до магістерської кваліфікаційної роботи

МКРМЕ.175.26.24.00. ПЗ

Розробила: студентка групи 217-ЯСС-324
спеціальності 175 «Інформаційно-
вимірювальні технології» освітньої програми
«Якість, стандартизація та сертифікація»
(Роботу виконано самостійно, відповідно
до принципів академічної доброчесності)

 Наталія ТАБУНОВА

Керівник: професор, д-р техн. наук
Сергій ТИМОФЄЄВ

Рецензент: викладач ХДППФК ім. В.І.
Вернадського, PhD з матеріалознавства
Андрій ЗАХАРОВ

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет механіко-енергетичний

Кафедра інженерії вагонів та якості продукції

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Спеціальність – 175 «Інформаційно-вимірвальна техніка»

Освітня програма – «Якість, стандартизація, сертифікація»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри ІВ та ЯП,

професор, д-р техн. наук

Василь Равлюк

« 11 » 2025 р.

ЗАВДАННЯ

НА МАГІСТЕРСКУ КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Табунівій Наталії Миколаївні

1 Тема «Обґрунтування використання прогресивних методів та засобів вимірювання, що забезпечують задану точність».

керівник Тимофєєв Сергій Сергійович, професор, д-р техн. наук

затверджені наказом по механіко-енергетичному факультету від

“ ” 2025 року № .

2 Строк подання студентом закінченої роботи «28» грудня 20 25 року.

3. Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи. Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи отримати під час проходження переддипломної практики на підприємстві (в організації), діяльність якого пов'язана з метрологічним забезпеченням вимірвальних процесів, застосуванням прогресивних методів і засобів вимірювання, а також забезпеченням заданої точності та достовірності результатів вимірювань у виробничих або сервісних умовах.

4. Збір та аналіз вихідної інформації. Під час проходження переддипломної практики необхідно ознайомитися з організаційною структурою підприємства, функціональними обов'язками підрозділів, що відповідають за вимірвальні процеси та метрологічне забезпечення, чинною нормативно-технічною документацією, а також методиками та процедурами виконання вимірювань. Студент повинен вивчити застосовувані методи та засоби вимірювання, порядок їх вибору залежно від вимог до точності, умови експлуатації та вплив основних джерел похибок на результати вимірювань. Особливу увагу слід приділити аналізу відповідності використовуваних засобів вимірювання нормативним вимогам та їх здатності забезпечувати задані метрологічні характеристики.

5. Аналітична та розрахункова частина роботи. На основі зібраних матеріалів необхідно виконати аналіз ефективності застосування прогресивних методів і засобів вимірювання, визначити їх вплив на точність, відтворюваність та стабільність вимірвальних результатів, а також виявити проблемні аспекти чинної системи вимірювань.

6. Перелік графічного матеріалу:
Графічний матеріал виконати у вигляді презентації (обсяг 15-20 слайдів).
7. Дата видачі завдання «24» лютого 2025 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

Назва етапів магістерської кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1 Ознайомлення з діяльністю ТОВ «Гербер», структурою підприємства та нормативно-технічною документацією з оцінки відповідності	26.02 - 02.03	виконано
2 Аналіз нормативно-правової бази щодо сертифікації та декларування відповідності плодово-ягідної продукції	03.03 – 13.04	виконано
3 Дослідження процедур подання заявки, ідентифікації, відбору проб та лабораторних випробувань продукції	14.04 – 10.06	виконано
4 Аналіз діяльності органу з сертифікації, практичних аспектів оцінки відповідності та взаємодії із заявниками	11.06 – 03.07	виконано
5 Формування методичного підходу до організації процедури підтвердження відповідності продукції	04.07 – 01.09	виконано
6 Аналітичне обґрунтування основних етапів підтвердження відповідності та систематизація отриманих матеріалів	02.09 – 05.10	виконано
7 Виконання економічної частини роботи (аналіз витрат, ефективності та організаційних показників)	06.10 - 16.11	виконано
8 Розробка та оформлення слайдів	з 17.11.25 по 27.11.25	виконано
9 Отримання рецензії на МКР	01.12.25	виконано
10 Захист МКР в ДЕК	14.01.26	

Студент Наталія ТАБУНОВА

Керівник Сергій ТИМОФЄЄВ

АНОТАЦІЯ

Кваліфікаційна робота включає 20 слайдів презентації та 87 аркушів пояснювальної записки формату А4.

Ключові слова: ОЦІНКА ВІДПОВІДНОСТІ, СЕРТИФІКАЦІЯ ПРОДУКЦІЇ, ДЕКЛАРУВАННЯ ВІДПОВІДНОСТІ, ПЛОДОВО-ЯГІДНА ПРОДУКЦІЯ, СИСТЕМА ТЕХНІЧНОГО РЕГУЛЮВАННЯ.

Об'єктом дослідження є процес підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції згідно з вимогами чинних нормативних документів та процедур сертифікації.

Предметом дослідження є організаційні, нормативно-правові та методичні засади проведення сертифікації та декларування відповідності продукції в умовах діяльності ТОВ «Гербер».

Метою роботи є аналіз та удосконалення організаційного порядку підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції, а також обґрунтування ефективності застосовуваних процедур оцінки відповідності.

У кваліфікаційній роботі досліджено вимоги технічного регулювання щодо підтвердження відповідності харчової продукції, проведено аналіз нормативної бази, схем та алгоритмів оцінювання відповідності. Розглянуто практичні аспекти подання заявки, ідентифікації продукції, відбору проб та проведення лабораторних випробувань. Сформовано методичний підхід до організації процедури підтвердження відповідності на підприємстві та запропоновано рекомендації щодо підвищення її ефективності.

ABSTRACT

The qualification work includes 20 presentation slides and 87 pages of explanatory notes in A4 format.

Keywords: CONFORMITY ASSESSMENT, PRODUCT CERTIFICATION, DECLARATION OF CONFORMITY, FRUIT AND BERRY PRODUCTS, TECHNICAL REGULATION SYSTEM.

The object of the study is the conformity assessment process of fruit and berry products in accordance with the requirements of current normative documents and certification procedures.

The subject of the study is the organizational, regulatory and methodological principles of product certification and declaration of conformity within the activities of LLC “Herber”.

The purpose of the work is to analyze and improve the organizational procedure for confirming the conformity of fruit and berry products, as well as to substantiate the effectiveness of the applied conformity assessment methods.

The qualification work examines the requirements of technical regulation for the conformity assessment of food products, analyzes the regulatory framework, certification schemes and evaluation algorithms. Practical aspects of application submission, product identification, sampling, and laboratory testing are considered. A methodological approach to organizing the conformity assessment procedure at the enterprise has been developed, and recommendations for increasing its efficiency have been proposed.

Зміст

Вступ	8
1. Огляд літератури та теоретичні основи сертифікації	16
1.1 Історія метрологічного забезпечення в Україні	16
1.2 Основні поняття, цілі та об'єкти сертифікації	20
1.3 Схеми сертифікації продукції	22
1.4 Загальні положення про підтвердження відповідності	26
1.5 Порядок проведення підтвердження відповідності продукції шляхом її сертифікації	29
1.5.1 Подання та розгляд заяви	30
1.5.2 Проведення відбору зразків та ідентифікація продукції	31
1.5.3 Проведення випробувань з метою сертифікації	32
1.5.4 Аналіз стану випробництва та розгляд заявки про відповідність	33
1.5.5 Видача сертифіката відповідності та надання права маркування сертифікованої продукції знаком відповідності	35
1.5.6 Інспекційний контроль	38
1.5.7 Підтвердження відповідності встановленим вимогам декларацією про відповідність	41
1.5.8 Порядок проведення добровільної сертифікації	44
1.5.9 Інформація про результати підтвердження відповідності продукції	45
1.5.10 Апеляції	45
2. Коротка характеристика підприємства	48
2.1 Історична довідка	48
2.2 Організаційна структура філії	49

					МКРМЕ.175.26.24.00.			
Зм	Аркуш	№ докум.	Підпис	Дата	Обґрунтування використання прогресивних методів та засобів вимірювання, що забезпечують задану точність	Літер	Аркуш	Аркушів
Розробив	Табунова			15.02.16				
Перевірив	Тимофєєв			15.02.16			6	93
Реценз.	Захаров			15.02.16		УкрДУЗТ		
Н. контр.	Шовкун			15.02.16				
Затв.	Равлюк			10.01.16				

2.3	Обсяги робіт філії	54
2.4	Послуги галузі стандартизації	54
2.5	Послуги галузі метрології	55
2.6	Послуги в галузі підтвердження відповідності	56
2.7	Послуги в галузі експертизи походження товарів	58
3	Експериментальна частина	59
3.1	Порядок проведення підтвердження відповідності плодів, ягід та продуктів їх переробки. Класифікація плодів і ягід	59
3.2	Процедури проведення підтвердження відповідності	61
3.3	Подання заявки та вибір схеми підтвердження відповідності	62
3.4	Відбір та ідентифікація проб	63
3.5	Проведення випробувань	65
3.6	Аналіз стану виробництва та розгляд заявки про відповідність	66
3.7	Видача сертифіката відповідності та надання права маркування продукції знаком відповідності	66
3.8	Інспекційна перевірка	69
4	Економічна частина	81
5	Охорона праці та охорона навколишнього середовища	84
5.1	Навчання з безпеки праці та види інструктажу	84
5.2	Інструкція з проведення вступного інструктажу для фахівців з техніки безпеки ТОВ «Гербер»	87
5.3	Системи екологічного менеджменту	88
	Загальні висновки	90
	Список використаних джерел	92

Вступ

Сертифікація в метрології — це процедура підтвердження того, що засіб вимірювальної техніки, методика виконання вимірювань або вимірювальний процес відповідають установленим метрологічним вимогам. Термін «сертифікація» походить від латинського *certifico* — «підтверджую достовірність», що у сфері метрології означає підтвердження правильності та надійності результатів вимірювань. Для встановлення такої відповідності необхідно чітко визначити метрологічні характеристики об'єкта, допустимі межі похибок, умови проведення вимірювань і процедури контролю.

Достовірні докази відповідності забезпечуються шляхом проведення метрологічної атестації, калібрування або перевірки, результати яких фіксуються у відповідних сертифікатах. Саме сертифікація є загальновизнаним механізмом підтвердження того, що вимірювання виконано правильно та відповідає нормативно встановленим критеріям точності.

Відомо, що продукція створюється для подальшого її використання або споживання. У загальному ланцюжку життєвого циклу продукції виробник є «першою стороною». І він, звичайно, вважає, що виготовив хорошу продукцію, яка задовольнить споживача.

«Другою стороною» в цьому ланцюжку є споживач, який бажає придбати якісну продукцію. Від оцінки споживача залежить подальша доля продукції.

«Третьою стороною», тобто арбітром, є незалежний від виробника і споживача орган або особа. У міжнародній практиці в оцінці відповідності найбільш об'єктивними і достовірними вважаються результати випробувань, проведені третьою стороною.

ІСО/МЕК пропонує термін «сертифікат відповідності», вказуючи, що це процедура, в результаті якої може бути подана заява, що дає впевненість у тому, що продукція (процес, послуга) відповідає заданим вимогам. Це може бути:

- Заява постачальника про відповідність, тобто його письмова гарантія того,

що продукція відповідає заданим вимогам; заява, яка може бути надрукована в каталозі, накладній, керівництві з експлуатації або іншому повідомленні, що стосується продукції; це може бути також ярлик, етикетка тощо;

- Сертифікація - процедура, за допомогою якої третя сторона дає письмову гарантію, що продукція, процес, послуга відповідає заданим вимогам.

Сертифікація продукції (роботи, послуги) являє собою комплекс заходів, що проводяться з метою підтвердження відповідності продукції (роботи, послуги) вимогам, встановленим у нормативних документах.

Питання безпеки продукції, захисту життя, здоров'я і майна людей та навколишнього середовища змушують законодавчу владу, з одного боку, встановлювати відповідальність виробника за випуск неякісної продукції, з іншого боку, встановлювати обов'язкові до виконання мінімальні вимоги, що стосуються характеристик продукції, що випускається [1].

Термін «заява постачальника про відповідність» означає, що постачальник (виробник) під свою особисту відповідальність повідомляє про те, що його продукція відповідає вимогам конкретного нормативного документа. Згідно з Керівництвом 2 ІСО/МЕК це є доказом усвідомленої відповідальності виробника і готовності споживача зробити продумане і конкретне замовлення.

Заява виробника, яку також називають заявою-декларацією, містить такі відомості: адреса виробника, який подає заяву-декларацію, позначення виробу та додаткову інформацію про нього; найменування, номер і дату публікації стандарту, на який посилається виробник: вказівка про особу, відповідальну за зміст заяви, тощо. Представлена інформація повинна бути заснована на результатах випробувань. Посилання на стандарт не означає затвердження виробу організацією, яка прийняла цей стандарт. Виробник не має права користуватися знаками відповідності стандартам.

Підтвердження відповідності через сертифікацію передбачає обов'язкову участь третьої сторони. Таке підтвердження відповідності - незалежне, що дає гарантію відповідності заданим вимогам, здійснюване за правилами певної процедури.

Сертифікація вважається основним достовірним способом доведення відповідності продукції (процесу, послуги) заданим вимогам.

Процедури, правила, випробування та інші дії, які можна розглядати як складові самого процесу (діяльності) сертифікації, можуть бути різними залежно від ряду факторів. Серед них - законодавство, що стосується стандартизації, якості та безпосередньо сертифікації; особливості об'єкта сертифікації, що в свою чергу визначає вибір методу проведення випробування, тощо. Іншими словами, доказ відповідності проводиться за тією чи іншою системою сертифікації. Відповідно до зазначеного документа ІСО/МЕК - це система, яка здійснює сертифікацію за своїми власними правилами, що стосуються як процедури, так і управління.

Систему сертифікації (в загальному вигляді) складають: центральний орган, який управляє системою, здійснює нагляд за її діяльністю і може передавати право на проведення сертифікації іншим органам; правила і порядок проведення сертифікації; нормативні документи, на відповідність яким здійснюється сертифікація; процедури (схеми) сертифікації; порядок інспекційного контролю. Системи сертифікації можуть діяти на національному, регіональному та міжнародному рівнях. Якщо в у систему сертифікації займається доказом відповідності певного виду продукції (процесу, послуги) - це система сертифікації однорідної продукції, яка в своїй практиці застосовує стандарти, правила і процедуру, що відносяться саме до даної продукції. Кілька таких систем сертифікації однорідної продукції зі своїми органами та іншими складовими можуть входити в загальну систему сертифікації.

Систематичну перевірку ступеня відповідності об'єкта встановленим нормативним, технічним або договірним вимогам у науковій та практичній площині прийнято називати оцінкою відповідності. Це фундаментальний елемент сучасної інфраструктури якості, спрямований на забезпечення довіри до продукції, процесів та послуг. Оцінка відповідності виконує одразу кілька ключових функцій: гарантує безпечність продукції для споживача, підтримує належний рівень якості, створює умови для добросовісної конкуренції між виробниками, забезпечує прозорість ринку, сприяє інтеграції держави у міжнародні торговельні системи та мінімізує ризики.

У широкому розумінні оцінка відповідності охоплює весь комплекс діяльності, пов'язаної з доведенням відповідності продукції вимогам стандартів, технічних регламентів, технічних характеристик або правил контракту. Вона може включати сертифікацію, інспекційний контроль, аудит, випробування, метрологічну верифікацію, перевірку технічної документації, оцінювання систем управління якістю та безпечністю продукції. Умовно оцінку відповідності поділяють на обов'язкову й добровільну. Обов'язкова регламентується державою та спрямована на захист життя, здоров'я, довкілля та безпеки. Добровільна є інструментом підвищення якості та конкурентоспроможності продукції.

Більш конкретною формою оцінки відповідності є контроль — визначення відповідності шляхом вимірювання, випробування або спостереження окремих характеристик продукції. Контроль може бути вхідним, операційним, вихідним, періодичним або приймальним — залежно від етапу, на якому його здійснюють. На практиці контроль забезпечує оперативний зворотний зв'язок у процесі виробництва, дозволяє своєчасно виявити відхилення, попередити вихід на ринок неякісної продукції та гарантувати стабільність технологічного процесу.

У сучасному технічному регулюванні особливе місце займає оцінка відповідності, проведена третьою стороною. Третя сторона — це незалежний орган або експерт, який не має прямої зацікавленості у результаті оцінки, тобто не належить ані до виробника (першої сторони), ані до споживача (другої сторони). Саме тому результати оцінки, надані третьою стороною, вважаються найбільш достовірними, неупередженими та такими, що заслуговують на довіру всіх учасників ринку. Наявність незалежності є ключовою умовою для визнання результатів сертифікації на національному та міжнародному рівнях. Саме тому до органів третьої сторони пред'являють жорсткі вимоги щодо компетентності, прозорості та технічної спроможності.

Ключовим елементом оцінки відповідності є випробування. Під випробуванням розуміють технічну операцію, яка полягає у вимірюванні однієї або кількох характеристик продукції з метою встановлення її відповідності заданим критеріям.

Випробування проводяться відповідно до строго визначених методик, стандартів і протоколів, що забезпечують можливість повторення результату незалежно від часу, місця або виконавця. Саме стандартизованість методів випробувань робить їх універсальним та міжнародно прийнятним інструментом підтвердження відповідності.

Випробування проводять у спеціалізованих випробувальних лабораторіях, компетентність яких підтверджується акредитацією. Лабораторія може бути як самостійною юридичною особою, так і структурним підрозділом підприємства або органу із сертифікації. Акредитація згідно зі стандартом ISO/IEC 17025 гарантує, що лабораторія має кваліфікований персонал, належне обладнання, відпрацьовані методики, систему управління якістю та контроль точності вимірювань. Результати таких лабораторій визнаються на національному та міжнародному рівнях.

Особливе значення оцінка відповідності має у сфері харчових продуктів, зокрема плодово-ягідної продукції, яка є об'єктом підвищеного ризику через швидкопсувність, природну мінливість показників якості, мікробіологічні ризики, чутливість до зовнішніх впливів та значні вимоги до умов зберігання й транспортування. Саме тому підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції включає комплекс випробувань: органолептичних, фізико-хімічних, токсикологічних, мікробіологічних, а також дослідження показників безпечності згідно з чинними нормами. Кожен із цих параметрів виконує критично важливу роль у забезпеченні безпеки споживача, а також у підтвердженні конкурентоспроможності продукції на ринку.

Мета дипломної роботи

Метою дипломної роботи є організація та всебічний аналіз порядку проведення підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції в умовах ТОВ «Гербер», з урахуванням національних стандартів, законодавчих вимог, сучасних методик оцінки відповідності та специфіки діяльності підприємства.

Особлива увага приділяється практичній реалізації процедур сертифікації, функціонуванню лабораторії, ролі фахівців та реальним механізмам забезпечення якості продукції.

Завдання дипломної роботи

Для досягнення поставленої мети необхідно розв'язати такі завдання:

1. Ознайомлення з діяльністю підприємства.

Дослідити структуру, функції та напрямки роботи ТОВ «Гербер» та його ролі у сфері метрології, стандартизації, експертної діяльності та підтвердження відповідності. Вивчити обсяг наданих послуг, кадровий потенціал, організаційну структуру та нормативне забезпечення діяльності.

2. Аналіз нормативної, методичної та наукової літератури в сфері метрології та інформаційних технологій.

Опрацювати сучасну літературу з питань оцінки відповідності, сертифікації харчових продуктів та вимог до плодово-ягідної продукції. Вивчити технічні регламенти, ДСТУ, міжнародні стандарти ISO, документи Codex Alimentarius та рекомендації органів ринкового нагляду.

3. Виявлення подібностей та відмінностей у сфері метрології з метою виготовлення якісної плодово-ягідної продукції.

Провести порівняльний аналіз нормативних вимог, охарактеризувати ключові параметри якості, фізико-хімічні показники, допустимі рівні небезпечних речовин. Створити зведену таблицю, яка систематизує спільні та відмінні аспекти сертифікації різних плодово-ягідних культур.

4. Формування висновків та пропозицій щодо удосконалення процесу підтвердження відповідності.

На основі проведеного аналізу надати обґрунтовані рекомендації щодо оптимізації процедур, підвищення ефективності роботи підприємства, кращого використання ресурсів лабораторії та покращення взаємодії із заявниками.

1 Огляд літератури

1.1 Історія метрологічного забезпечення в Україні

Хоча поняття «метрологія» як науково оформлена система вимірювань активно використовується у сучасній техніці та виробництві відносно недавно, сама метрологічна діяльність — забезпечення єдності та точності вимірювань — має глибоку історію. Термін «метрологія» увійшов у науковий обіг ще у XIX столітті, коли почали формуватися основи стандартизації одиниць вимірювання, методів та засобів контролю. Саме з цього періоду розпочато системний розвиток принципів, які сьогодні лежать в основі державного метрологічного нагляду, повірки та калібрування вимірювальних приладів.

На сьогоднішній день високорозвинені країни в прагненні захистити споживача ввели як обов'язкову норму експертизу продукції на безпеку для життя і здоров'я людей та навколишнього середовища. В результаті цієї досконало продуманої, визнаної в усьому світі процедури незалежні від виробників і споживачів випробувальні центри підтверджують сертифікатами відповідність продукції міжнародним вимогам безпеки.

Сертифікація в більшості країн стала одним з найважливіших елементів ринкового та державного менеджменту якості, обов'язковою умовою конкурентоспроможності продукції та послуг, як на внутрішньому, так і на зовнішніх ринках.

У зв'язку з цим наша країна в 1994 році прийняла систему оцінки якості продукції та послуг, систему гарантій їх безпеки та високого рівня якості. Сертифікація - це принципово новий напрямок в Україні в роботі по підвищенню технічного рівня, якості та безпеки продукції і послуг, по забезпеченню їх конкурентоспроможності на зовнішньому ринку, що захищає внутрішній ринок республіки від продукції і послуг, використання яких може завдати шкоди життю і здоров'ю людей.

Історія становлення системи сертифікації в Україні охоплює кілька послідовних етапів, кожен із яких відображає трансформацію підходів держави до регулювання якості та безпеки продукції. На початковому етапі, після проголошення незалежності, Україна успадкувала нормативно-методичні підходи до контролю якості, що включали державні випробування окремих видів технічних засобів, засобів вимірювальної техніки, промислової та сільськогосподарської продукції. Такі процедури передбачали первинні та періодичні перевірки характеристик продукції, що забезпечувало певний рівень контролю за її експлуатаційною надійністю та безпекою. Однак ці механізми не мали системності, були розподілені між різними галузями та не відповідали сучасним потребам формування національного ринку й інтеграції у світовий економічний простір.

Поворотним моментом у розвитку сертифікації стало прийняття у 1994 році Закону України «Про стандартизацію і сертифікацію», який визначив правові, організаційні та технічні засади державної системи оцінювання відповідності. Цей закон уперше встановив поняття обов'язкової та добровільної сертифікації, окреслив повноваження органів із сертифікації, випробувальних лабораторій, а також зобов'язання виробників щодо забезпечення відповідності продукції встановленим вимогам. Запровадження законодавчо врегульованої системи сертифікації стало фундаментом для переходу від розрізнених галузевих процедур до єдиної моделі технічного регулювання, зорієнтованої на захист споживачів, підвищення якості продукції та розвиток національного виробництва.

Упродовж наступних десятиліть система сертифікації розвивалася у напрямі гармонізації з міжнародними та європейськими вимогами. Прийняття Законів України «Про стандартизацію» (2014), «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» (2015), «Про метрологію та метрологічну діяльність» (2014), «Про ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» (2010) забезпечило перехід до сучасної моделі технічного регулювання, заснованої на принципах відповідності директивам ЄС. У межах цієї моделі обов'язкова сертифікація поступилася місцем технічним регламентам, які передбачають використання модульного підходу до оцінювання

відповідності. Такий підхід дозволив диференціювати процедури підтвердження залежно від рівня ризику продукції, надавши виробникам можливість самостійно декларувати відповідність або залучати призначені органи у разі складної чи потенційно небезпечної продукції.

Важливу роль у становленні сучасної системи відіграло створення національної інфраструктури акредитації та ринкового нагляду. Запровадження механізмів акредитації дозволило забезпечити компетентність органів оцінки відповідності, а ринковий нагляд — ефективний контроль продукції, що перебуває в обігу. У результаті сформувалася модель, у якій сертифікація та декларування відповідності стали елементами безперервного процесу управління якістю та безпекою продукції.

Сьогодні система сертифікації в Україні функціонує як складова інтегрованої системи технічного регулювання, орієнтованої на європейські стандарти та міжнародні практики. Вона забезпечує стабільний розвиток ринку, сприяє зростанню конкурентоспроможності української продукції, підтримує інновації та захищає інтереси споживачів. Історичний шлях її розвитку від фрагментарного контролю до комплексної, нормативно врегульованої моделі свідчить про цілеспрямоване формування сучасної системи оцінювання відповідності, що відповідає стратегічним пріоритетам держави та вимогам глобального ринку.

Постановою Кабінету Міністрів України № 411 від 23 травня 1994 року «Про поетапне введення обов'язкової сертифікації продукції (робіт, послуг) в Україні» була визначена номенклатура продукції (робіт, послуг), що підлягає обов'язковій сертифікації. Вітчизняна або імпортна продукція, включена до цього переліку, допускалася до реалізації на внутрішньому ринку тільки за наявності сертифіката відповідності.

На заміну зазначеного постанови було прийнято Постанови Уряду України № 1112 від 15 липня 1997 року «Про затвердження переліку продукції (робіт, послуг), що підлягає обов'язковій сертифікації на відповідність обов'язковим вимогам стандартів або інших нормативних документів, що забезпечують її безпеку для життя, здоров'я людей, їх майна та навколишнього середовища».

В Україні створені сприятливі умови для розвитку та вдосконалення Державною системою сертифікації:

- Сформована законодавча та нормативна база сертифікації;
- Розроблено основоположні нормативні та організаційно-методичні документи, що встановлюють порядок і правила проведення робіт з сертифікації та акредитації;
- Визначено уповноважений орган з сертифікації;
- Розвивається організаційна структура сертифікації;
- Визначено номенклатуру продукції (робіт, послуг), що підлягає обов'язковій сертифікації;
- Встановлено перелік продукції, відповідність якої допускається підтверджувати декларацією про відповідність;
- Продовжується формування державного фонду стандартів;
- Діє державний нагляд за дотриманням обов'язкових вимог нормативних документів з стандартизації та ін [6].

1.2 Основні поняття, цілі та об'єкти сертифікації

Сертифікація - форма підтвердження органом з сертифікації відповідності об'єктів вимогам технічних регламентів, положенням стандартів або умовам договорів.

Сертифікація продукції є одним із шляхів забезпечення високої якості продукції, підвищення наукового та торговельно-економічного співробітництва між країнами, зміцнення довіри між ними.

У сертифікації продукції, послуг та інших об'єктів беруть участь перша (виробник або продавець), друга (споживач або одержувач), третя сторони.

Третя сторона - особа або орган, які визнаються незалежними від сторін, що беруть участь у розглянутому питанні (ІСО/МЕК 2).

Система технічного регулювання - сукупність правил виконання робіт з сертифікації, її учасників та правил функціонування системи сертифікації в цілому.

Оцінка відповідності - пряме або непряме визначення дотримання вимог до об'єкта.

Підтвердження відповідності - документальне посвідчення відповідності продукції або інших об'єктів, процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, виконання робіт або надання послуг вимогам технічних регламентів, положенням стандартів або умовам договорів.

Схема підтвердження відповідності - певний порядок документального посвідчення відповідності продукції або інших об'єктів, процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, виконання робіт або надання послуг вимогам технічних регламентів, положенням стандартів або умовам договорів [10].

Сертифікат відповідності - документ, що засвідчує відповідність об'єкта вимогам технічних регламентів, положенням стандартів або умовам договорів.

Знак відповідності - позначення, що служить для інформування покупців про відповідність об'єкта сертифікації вимогам системи добровільної сертифікації або національному стандарту.

Декларування відповідності - форма підтвердження відповідності продукції вимогам технічних регламентів.

Декларація про відповідність - документ, що засвідчує відповідність продукції, що випускається в обіг, вимогам технічних регламентів.

Заявник - фізична або юридична особа, яка здійснює обов'язкове підтвердження відповідності.

Орган з підтвердження відповідності - юридична особа або індивідуальний підприємець, акредитовані в установленому порядку для виконання робіт з сертифікації.

Ідентифікація продукції - встановлення тотожності характеристик продукції її

істотним ознакам.

Відмінними ознаками можуть служити:

- Позначення продукції (найменування);
- Її властивості належати виробнику;
- Дата випуску та інші ознаки.

Переліки продукції, відповідність якої може бути підтверджена декларацією про відповідність, затверджуються постановою Уряду України. Декларація про відповідність має юридичну силу нарівні з сертифікатом.

До об'єктів сертифікації відносяться продукція, послуги, роботи, система якості, персонал, робочі місця тощо.

Відповідно до закону України «Про технічне регулювання» сертифікація здійснюється з метою:

- Удосконалення відповідності продукції, процесів виробництва, експлуатації, зберігання, перевезення, реалізації та утилізації, робіт, послуг або інших об'єктів технічним регламентам, стандартам, умовам договорів;
- Сприяння покупцям у компетентному виборі продукції, робіт, послуг на казахстанському та міжнародному ринках;
- Створення умов для забезпечення вільного переміщення товарів по території України, а також для здійснення міжнародного економічного, науково-технічного співробітництва та міжнародної торгівлі.

Сертифікація має ряд переваг, особливо в міжнародних торговельно-економічних відносинах. Вона сприяє: досягненню довіри до якості виробів; запобіганню імпорту в країну виробів, що не відповідають необхідному рівню якості продукції; запобіганню експорту аналогічної продукції; спрощенню вибору продукції споживачем; захисту виробника від конкуренції з постачальниками несертифікованої продукції та забезпеченню йому реклами і ринку збуту; поліпшенню «якості» стандартів шляхом виявлення в них застарілих положень і стимулювання переробки цих стандартів [11]

1.3 Схеми сертифікації продукції

Сертифікація продукції проводиться за схемами, встановленими в Державній системі сертифікації.

Схема сертифікації - склад і послідовність дій третьої сторони при оцінці відповідності продукції.

Система сертифікації передбачає кілька схем сертифікації. При виборі схеми повинні враховуватися особливості виробництва, випробувань і використання конкретної продукції, необхідний рівень доказовості та можливі витрати заявника.

Схеми сертифікації, що застосовуються в Україні, наведені в таблиці 1.

З таблиці видно, що в якості способів доказу використовують:

- Випробування;
- Розгляд декларації від відповідності з доданими документами;
- Аналіз стану виробництва;
- Інспекційний контроль.

Схеми сертифікації 1-6 і 10 застосовуються при сертифікації серійно випускається продукції, схеми 7, 8, 9 - при сертифікації вже випущеної продукції.

Схему 1 рекомендується застосовувати при обмеженому, заздалегідь обумовленому обсязі реалізації продукції.

Схему 2 можливо застосовувати при сертифікації імпортованої продукції, що надходить за довгостроковими контрактами або при постійних поставках серійної продукції за окремими контрактами.

Схему 3 слід застосовувати для сертифікації серійної продукції, стабільність виробництва якої не викликає сумнівів.

Схему 4 застосовують при необхідності всебічного і жорсткого контролю за стабільністю характеристик продукції.

Схеми 5 і 6 рекомендується застосовувати при сертифікації продукції, для якої:

- Реальний обсяг вибірки для випробувань недостатній для об'єктивної оцінки продукції, що випускається;
- Технологічні процеси чутливі до зовнішніх факторів;
- Встановлено підвищені вимоги до стабільності характеристик продукції, що випускається;
- Терміни придатності продукції менші за час, необхідний для організації та проведення випробувань;
- Характерна часта зміна модифікації продукції;
- Продукція може бути випробувана тільки після монтажу у споживача.

Схема 6 відрізняється тим, що не передбачає сертифікацію кінцевого виробу і рекомендована для сертифікації комплектуючих виробів [8].

Схему 6 можна використовувати також при сертифікації імпортованої продукції постачальника (не виробника), що має сертифікат на свою систему менеджменту якості, якщо номенклатура підтверджуваних при сертифікації характеристик та їх значення відповідають вимогам нормативних документів, що діють на території РК.

Схеми 7 і 8 рекомендується застосовувати тоді, коли виробництво і реалізація даної продукції носять разовий характер (партія, одиничні вироби).

Схему 9 рекомендується застосовувати для імпортованої продукції в наступних випадках:

- Для малого та середнього бізнесу та індивідуальних підприємців;
- При ввезенні продукції для власних потреб і виробництва (комплектуючих, супутньої продукції, сировини і напівфабрикатів для виробництва, технологічного оснащення, приладів і інструментів для виробництва, обладнання для монтажу тощо);
- При ввезенні продукції для реалізації іншими підприємствами за відсутності в регіоні випробувальних лабораторій.

Схему 10 рекомендується застосовувати при сертифікації продукції вітчизняних виробників при нерегулярному випуску або при тривалому виробництві в невеликих

обсягах випуску.

Не допускається застосування схем 9, 10 при сертифікації наступних груп однорідної продукції:

- Продуктів дитячого харчування;
- Іграшок;
- Бензинів автомобільних;
- Лікарських засобів.

Схему 10 доцільно застосовувати при сертифікації продукції, заявленої суб'єктами малого підприємництва [8].

Таблиця 1.1 - Схеми сертифікації, що застосовуються в Україні

№ схем и	Способи підтвердження відповідності	Перевірка виробництва	Інспекційний контроль	Термін дії сертифіката	Примітка
1	2	3	4	5	6
1	Випробування типу	-	-	6 місяців	Маркування не проводиться
2	Випробування типу	Аналіз стану виробництва	Випробування зразків, взятих у продавця	12 місяців	Маркується вся продукція
3	Випробування типу	Сертифікація виробництва або система менеджменту якості	Випробування зразків,* взятих у продавця. Випробування зразків, взятих у виробника	36 місяців	Маркується вся продукція даного типу, що випускається
4	Випробування типу	Сертифікація системи менеджменту якості	Контроль системи менеджменту якості**	36 місяців	Маркування не проводиться.
5	Випробування кожного виробу			Не встановлюється	Маркується кожен виріб
6	Розгляд заявки на відповідність			Термін придатності продукції	Маркування не проводиться

* - необхідність і обсяг випробувань визначає орган з сертифікації продукції за результатами контролю за сертифікованою системою менеджменту якості (виробництвом);

** - здійснює орган, що видав сертифікат на виробництво або систему менеджменту якості.

1.4 Загальні положення про підтвердження відповідності

Підтвердження відповідності продукції на території України може мати добровільний або обов'язковий характер. Добровільне підтвердження відповідності здійснюється у формі добровільної сертифікації. Обов'язкове підтвердження відповідності здійснюється у формах:

- проведення обов'язкової сертифікації;
- прийняття постачальником (виробником, продавцем) продукції (далі - заявником) декларації про відповідність.

При обов'язковому підтвердженні відповідності продукції обов'язковим вимогам технічних регламентів, конкретних стандартів та інших нормативних документів, що забезпечують її безпеку для життя і здоров'я людей, охорони їх майна та навколишнього середовища.

Перелік продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації, та перелік продукції, відповідність якої допускається підтверджувати декларацією про відповідність, встановлюються Урядом України.

Наявність продукції в переліку для підтвердження декларації про відповідність виключає можливості підтвердження її відповідності за допомогою обов'язкової сертифікації.

При в у добровільної у сертифікації підтвердження відповідність продукції вимогам стандарту або іншого нормативного документа за вибором заявника, а також

спеціальним вимогам заявника.

Підтвердження відповідності експортованої продукції проводиться на відповідність вимогам нормативних документів, узгоджених між постачальником (заявником) і замовником, обумовлених в контракті.

Сертифікація імпортованої продукції проводиться шляхом сертифікованих випробувань продукції або шляхом розгляду заявки про відповідність з доданими документами, або на підставі декларації про відповідність, або шляхом визнання іноземного сертифіката і Знака відповідності згідно з вимогами ПМГ - 36, стандарту України 3.9 і цього стандарту [22].

Перелік зарубіжних органів з сертифікації, сертифікат відповідності яких визнається на території РК, та порядок їх визнання визначає уповноважений орган з стандартизації, метрології та сертифікації (далі уповноважений орган).

За відсутності визнаного в республіці сертифіката відповідності сертифікаційні випробування зразків продукції проводять на відповідність показником безпеки, встановленим у технічних регламентах або нормативних документах, що діють в Україні.

За відсутності в республіці нормативних документів, що встановлюють вимоги до заявленої продукції або аналогічної їй, випробування проводяться на відповідність нормативним документам країни (фірми) - імпортера, що представляються заявником.

Підтвердження відповідності продукції проводять виключно акредитовані органи з сертифікації відповідно до їх області акредитації, а за їх відсутності компетентні організації за разовим дозволом на проведення робіт з сертифікації, виданому уповноваженим органом.

Для проведення сертифікаційних випробувань продукції в рамках ДСС України повинні залучатися тільки виконавчі лабораторії (центри), акредитовані на право проведення тих випробувань, які передбачені в нормативних документах, що використовуються при сертифікації продукції.

За відсутності на момент сертифікації акредитованих випробувальних лабораторій уповноважений орган може надати разовий дозвіл на проведення

випробувань компетентним неакредитованим випробувальним лабораторіям, здатним забезпечити об'єктивність результатів випробувань.

Всі витрати, пов'язані з проведенням робіт з підтвердження відповідності продукції, оплачує заявник, незалежно від її результатів, на підставі договору, укладеного з органом з сертифікації та випробувальною лабораторією. Договір може укладатися тільки з органом з сертифікації, який, при цьому, оплачує всі витрати учасників, залучених ним до проведення робіт з підтвердження відповідності продукції.

На основі цього стандарту органи з сертифікації розробляють Спеціальні порядки, якщо вони раніше не були розроблені, що встановлюють конкретні процедури проведення сертифікації однорідної продукції, номенклатура якої визначена Атестатом їх акредитації в Україні, з урахуванням вимог цього стандарту [4].

1.5 Порядок проведення підтвердження відповідності продукції шляхом її сертифікації

ДСС України передбачає таку послідовність проведення робіт з сертифікації продукції:

- Подання та розгляд заявки (заявки про відповідність) до органу з сертифікації;
- Прийняття рішення за результатами розгляду заявки, в т. ч. вибір схеми сертифікації;
- Оформлення договору між заявником та органом з сертифікації на проведення робіт з сертифікації продукції;
- Проведення відбору, ідентифікація зразків заявленої продукції та подання їх до випробувальної лабораторії;
- Проведення сертифікаційних випробувань зразків заявленої продукції та

інших робіт, передбачених обраною схемою сертифікації;

- Аналіз результатів випробувань або розгляд документів, отриманих із заявкою про відповідність;
- Прийняття рішення про можливість видачі сертифіката відповідності;
- Реєстрація сертифіката в державному реєстрі України і видача його заявнику, з правом маркування продукції знаком відповідності (якщо це передбачено схемою сертифікації);
- Проведення в у інспекційного контролю за стабільністю сертифікованих характеристик продукції та функціонування системи менеджменту якості (якщо це передбачено схемою сертифікації);
- Надання інформації про результатах сертифікації продукції [22].

1.5.1 Подання та розгляд заявки

Сертифікація продукції проводиться на підставі заявки, що направляється заявником до органу з сертифікації, в області акредитації якого є даний вид продукції. У заявці вказується найменування заявленої продукції, її тип (модель, марка), номінальна місткість, країна і підприємство-виробник, дата виготовлення, термін придатності, кількість тощо.

Заявник спільно з органом з сертифікації вибирає схему, за якою буде проведена сертифікація продукції.

При бажанні заявника сертифікувати свою продукцію за схемами 9 або 10 до органу з сертифікації подається заявка про відповідність.

Якщо є кілька органів з сертифікації даної продукції, заявник має право направити заявку в будь-який з них.

Орган з сертифікації в термін не більше двох тижнів з моменту отримання заявки та її реєстрації надсилає заявнику рішення за результатами розгляду заявки і, у разі

позитивного рішення, підписаний ним договір на проведення робіт з сертифікації заявленої продукції у двох примірниках.

Для суб'єктів малого підприємництва ця робота повинна виконуватися в термін не більше тижня.

У рішенні за заявкою зазначаються основні умови сертифікації: пропонована схема сертифікації, випробувальна лабораторія, умови інспекційного контролю за сертифікованою продукцією.

У разі відмови в задоволенні заявки орган з сертифікації разом з рішенням за заявкою повертає документи заявнику з аргументованим обґрунтуванням відмови.

За згодою з умовами проведення робіт з сертифікації продукції заявник направляє до органу з сертифікації один примірник підписаного ним договору з копією платіжного доручення про внесення на розрахунковий рахунок органу з сертифікації авансу в розмірі, обумовленому зазначеним договором.

Одночасно заявник погоджує, за необхідності з органом, якому доручено проведення відбору зразків заявленої продукції, терміни їх проведення.

1.5.2 Проведення відбору зразків та ідентифікація продукції

Відбір зразків заявленої продукції проводить орган з сертифікації. У необхідних випадках орган з сертифікації може доручити відбір зразків акредитованій випробувальній лабораторії.

Проведення відбору зразків орган з сертифікації може доручити і самому заявнику. У такому випадку відбір зразків проводить компетентна комісія не менше 3-х осіб, призначена наказом заявника, з представників незацікавлених організацій.

Роботу членів комісії оплачує заявник.

Кількість відібраних зразків (обсяг вибірки), методика їх відбору, ідентифікація

та зберігання повинні відповідати вимогам, викладеним у нормативних документах на заявлену продукцію.

За відсутності таких нормативних документів або якщо їх вимоги виявляються недостатніми, відбір зразків проводиться за методиками або іншими документами, прийнятими органом з сертифікації.

Конкуренція, склад і технологія виготовлення відібраних зразків повинні бути такими ж, як у заявленої продукції, що поставляється споживачеві (замовнику).

Відбір зразків оформляється актом. Акт відбору підписується особами, які здійснювали відбір зразків, і представником заявника.

Відібрані зразки, ідентифіковані належним чином відповідно до вимог стандарту України 1014, упаковуються і пломбуються (якщо це необхідно і можливо) в присутності працівника (члена комісії), який відбирав зразки. Потім спільно з актом відбору та обліку примірників технічної документації до них, перелік якої встановлюється в м органом з сертифікації, відібрані зразки направляються до акредитовану випробувальну лабораторію, визначену органом з сертифікації.

При зверненні з зразками, використовуються при сертифікації продукції, слід керуватися положеннями ПР РК 50.3.19 [22].

1.5.3 Проведення випробувань з метою сертифікації

Випробувальна лабораторія проводить випробування зразків заявленої продукції у строки, встановлені нормативною документацією на методи випробувань, та узгоджені з органом з сертифікації.

При негативних результатах випробувань хоча б за одним із показників, випробування з метою сертифікації продукції припиняються. Подальше продовження випробувань здійснюється за погодженням із заявником.

Результати випробувань, оформлені у вигляді протоколу, випробувальна лабораторія надсилає до органу з сертифікації з необхідною кількістю примірників.

При негативних результатах випробувань орган з сертифікації направляє рішення про відмову у видачі сертифіката відповідності з протоколом випробувань заявнику та уповноваженому органу.

При наявності у заявника на момент подання заявки протоколу випробувань зразків заявленої продукції, відібраних представником територіального підрозділу з державного нагляду уповноваженого органу та випробувальних лабораторій, акредитованих або визнаних в Україні, за рішенням органів з сертифікації випробування продукції за виконаними показниками можуть не проводитися.

Якщо нормативними документами встановлені випробування, пов'язані з великими витратами коштів і часу, а також для важко транспортуються виробів, коли проведення сертифікаційних випробувань є складним, а відбір зразків дорогим, орган з сертифікації може прийняти рішення про поєднання сертифікаційних випробувань з випробуваннями, що проводяться з процесі виробництва з участю представників органу з сертифікації.

1.5.4 Аналіз стану виробництва та розгляд заявки про відповідність

Залежно від обраної схеми сертифікації поряд з випробуваннями зразків продукції проводиться аналіз стану виробництва (схеми 2,3,4,10), сертифікація виробництва або СМК (схеми 5 і 6).

При сертифікації продукції за схемою 9 і 10 розглядається заявка про відповідність з доданими документами.

Аналіз стану виробництва здійснюється за програмою, розробленою органом з сертифікації з урахуванням особливостей продукції, що сертифікується, та її виробництва.

При цьому перевіряється:

- Забезпеченість нормативними та технічними документами, їх стан;
- Дотримання технологічного процесу та стан його метрологічного забезпечення;
- Наявність системи вхідного, приймального контролю і періодичних випробувань;
- Наявність системи технічного обслуговування та ремонту обладнання та засобів випробувань;
- Забезпеченість сировиною та матеріалами;
- Стабільність якості продукції, що сертифікується;
- Наявність умов зберігання;
- Наявність обліку та аналізу рекламаций.

Результати зберігання оформляються актом з відповідним висновком і надсилаються заявнику. У разі негативних результатів перевірки роботи з сертифікації заявленої продукції за обраною схемою припиняються, про що орган з сертифікації протягом трьох днів письмово повідомляє заявника.

Після усунення виявлених недоліків або вибору іншої схеми сертифікації, виробник подає нову заявку на сертифікацію.

При наявності у заявника сертифіката на виробництво або систему менеджменту якості сертифікованої продукції, виданого органом з сертифікації або органом, визнаним в Україні, аналіз стану не проводиться [3].

Сертифікація продукції за схемами 9 і 10 проводиться на підставі заявки про відповідність і документів, що прямо або опосередковано підтверджують відповідність продукції встановленим вимогам.

До заявки про відповідність можуть додаватися:

- Протоколи випробувань продукції, проведених першою, другою або третьою стороною;
- Раніше отримані діючі сертифікати на продукцію або на сировину, матеріали, комплектуючі вироби, системи якості або виробництво;

– Висновок про відповідність продукції встановленим вимогам безпеки, видані контролюючими органами в межах своєї компетенції.

Залежно від виду продукції, що сертифікується, орган з сертифікації може

додатково запитувати й інші документи, що містять достовірну інформацію про безпеку продукції.

До заявки про відповідність повинні додаватися документи державною або англійською мовами. Якщо вони викладені іншими мовами, то повинні супроводжуватися автентичним текстом. Відповідальність за достовірність перекладу несе заявник.

Якщо інформація, подана заявником разом із заявою про відповідність, є недостатньою для підтвердження відповідності продукції, орган з сертифікації пропонує заявнику сертифікувати продукцію за іншою схемою.

1.5.5 Видача сертифіката відповідності та надання права маркування сертифікованої продукції знаком відповідності

При позитивних результатах виконаних робіт, передбачених схемою сертифікації заявленої продукції, орган з сертифікації оформляє сертифікат відповідності та необхідну кількість його копій.

Сертифікат відповідності може мати додаток, що містить перелік конкретної продукції, на яку поширюється його дія, якщо потрібно деталізувати склад:

– Групи в у однорідної в у продукції, в у що випускається в у одним виробником і сертифікованої за одними і тими ж вимогами;

– Вироби встановленої комплектації, складових частин і (або) запасних частин, що застосовуються для технічного обслуговування і ремонту виробу, зазначеного в сертифікаті.

Сертифікат відповідності, копії сертифіката відповідності та додатки до нього виконуються на бланках встановленого зразка, захищених від підробок при виготовленні їх у друкарні.

З метою додаткового захисту від фальсифікації на них наносяться голограми в порядку, встановленому уповноваженим органом.

Копії сертифіката відповідності засвідчуються підписом керівника, або його заступника, або відповідальної особи, призначеної наказом, і печаткою органу з сертифікації або печаткою, призначеною для сертифікаційних робіт [22].

При видачі сертифіката відповідності на серійно випускається продукцію підприємству-виробнику може бути надано право маркування сертифікованої продукції Знаком відповідності та оформлення копій сертифіката відповідності для супроводу продукції.

У цьому випадку копії засвідчуються підписом керівника підприємства-заявника, або його заступника, або відповідальної особи, призначеної наказом, і печаткою підприємства або печаткою, призначеною для сертифікаційних робіт.

Видача сертифіката відповідності проводиться органом з сертифікації після повної оплати робіт з сертифікації відповідно до договору.

Термін дії сертифіката встановлюється органом з сертифікації з урахуванням обраної схеми сертифікації, а також з урахуванням специфіки продукції, її виробництва, терміну дії нормативних документів на продукцію, терміну, на який сертифіковано виробництво або система якості, але не більше, ніж на три роки.

У межах терміну придатності продукції дія сертифіката відповідності може бути продовжена органом, що видав сертифікат. Термін дії сертифіката відповідності при цьому не повинен перевищувати трьох років з дня видачі сертифіката. Продовження сертифіката відповідності може виконуватися за бажанням заявника одним з наступних способів:

- Ліворуч від графі сертифіката «Дійсний до___» вноситься запис «Термін

дії продовжено до «, який засвідчується підписом відповідальної особи та справжньою печаткою органу з сертифікації;

– Оформляється новий сертифікат відповідності з збереженням реєстраційного номера продовжуваного сертифіката та зазначенням номенклатури продукції і кількості, на яку продовжується сертифікат.

Якщо термін дії сертифіката відповідності, виданого на продукцію серійного виробництва, закінчився, а продукція, випущена в період його дії, знаходиться на реалізації у продавця, то дія сертифіката може бути продовжена на термін придатності або зберігання продукції. за умови дотримання умов її зберігання, але не більше ніж на три роки.

Якщо сертифікація продукції проводиться в рамках міжнародної системи або угоди, то порядок видачі, форма сертифіката відповідності та Знака відповідності, а також термін їх дії визначаються з урахуванням правил цієї системи або угоди.

Право на маркування продукції Знаком відповідності на строк, що перевищує строк дії сертифіката відповідності, надає орган з сертифікації, що здійснює сертифікацію продукції, в порядку, встановленому нормативними документами України [22].

Маркування продукції Знаком відповідності здійснює заявник способами, що забезпечують чітке зображення, стійкість до зовнішніх впливів, довговічність протягом терміну придатності продукції. Спосіб і місце нанесення визначається органом з сертифікації спільно із заявником відповідно до вимог стандарту України 3.1, стандарту України 3.25 та нормативними документами, що встановлюють порядок сертифікаційних груп однорідної продукції.

Продукція, маркована Знаком відповідності, не супроводжується копіями сертифіката відповідності при її реалізації, за наявності інформації про те, що вона сертифікована в технічних, експлуатаційних або товаросупровідних документах.

1.5.6 Інспекційний контроль

Інспекційний контроль за сертифікованою продукцією, якщо це передбачено схемою сертифікації, здійснюють органи з сертифікації, що видали сертифікат.

Інспекційний контроль здійснюється протягом усього терміну дії сертифіката і права на маркування продукції Знаком відповідності не рідше одного разу на рік у формі періодичних і позапланових перевірок. Періодичність інспекційного контролю визначає орган з сертифікації.

Позапланові перевірки проводяться при надходженні рекламаций на сертифіковану продукцію.

Види робіт, обсяг і періодичність інспекційного контролю визначає орган з сертифікації з урахуванням реалізованої схеми сертифікації, стабільності характеристик продукції, ступеня потенційної небезпеки продукції, стабільності виробництва, обсягу випуску тощо.

Інспекційний контроль, як правило, включає такі види робіт:

- Аналіз інформації, що надходить про сертифіковану продукцію;
- Перевірка дотримання умов, необхідних для випуску продукції стабільної якості;
- Проведення випробувань продукції та аналіз їх результатів;
- Оформлення результатів контролю та прийняття рішень.

При наявності сертифіката на виробництво або систему менеджменту якості конкретної продукції та позитивних результатів інспекційного контролю за ними аналіз умов для випуску продукції стабільної якості не проводиться.

Результати інспекційного контролю оформляють актом довільної форми, в якому робиться оцінка результатів випробувань зразків та інших перевірок, з висновком про стан виробництва сертифікованої продукції та можливості збереження дії виданого

сертифіката відповідності [22].

Екземпляри акта надсилають заявнику та до організацій, які брали участь в інспекційному контролі. Копія акта зберігається в органі з сертифікації не менше трьох років.

За результатами інспекційного контролю орган з сертифікації має право анулювати або призупинити дію сертифіката відповідності та застосування Знака відповідності у випадках:

- Негативного результату випробувань продукції при інспекційному контролі;
- Зміни нормативного документа на продукцію або методів випробувань без відповідного повідомлення органу з сертифікації;
- Зміни конструкції (складу), комплектності продукції, організації та (або) технології виробництва без відповідного повідомлення органу з сертифікації;
- Невиконання вимог технології;
- Зміни (невиконання) методів контролю та випробувань, системи якості без згоди з органом з сертифікації.

Рішення про призупинення дії сертифіката відповідності або застосування Знака відповідності приймається у разі, якщо шляхом коригувальних заходів, узгоджених з органом з сертифікації, який його видав, заявник може усунути виявлені причини невідповідності та підтвердити без додаткових випробувань відповідність продукції нормативним документам при повторному інспекційному контролі. Якщо це неможливо, то сертифікат відповідності анулюється.

Повторний інспекційний контроль оплачується підприємством виробником додатково.

Дія сертифіката може бути також призупинена за взаємною згодою між органом з сертифікації та заявником у зв'язку з припиненням виробництва даного виробу або з інших причин.

Анулювання (скасування) дії сертифіката відповідності та застосування Знака

відповідності може бути у випадках:

- Якщо виявлена невідповідність виробу є не виправною;
- Якщо виробник не виконує свої фінансові зобов'язання щодо органу з сертифікації;
- Якщо виробник не вжив відповідних заходів у період тимчасового призупинення дії сертифіката;
- Якщо заявник не бажає продовжити термін дії сертифіката відповідності;
- Якщо виробництво виробу припинено (передано іншому виробництву) або відбулася ліквідація підприємства.

Орган з сертифікації письмово повідомляє заявника та уповноважений орган, інформує споживачів та всіх зацікавлених учасників сертифікації конкретної продукції про призупинення дії або анулювання сертифіката відповідності та заборону застосування Знака відповідності [22].

У разі виявлення несанкціонованого застосування заявником сертифіката відповідності або Знака відповідності на продукцію, наприклад: призупинено або анульовано дію сертифіката; закінчився термін дії сертифіката відповідності; продукція не проходила (не пройшла) сертифікацію, тощо, до винного застосовуються заходи, передбачені чинним законодавством.

Анулювання сертифіката відповідності діє з моменту внесення відповідного запису до реєстру сертифікатів. Анульований сертифікат підлягає поверненню до органу, що його видав, протягом трьох днів з дня вручення заявнику повідомлення про анулювання сертифіката.

Продукція, на яку були анульовані сертифікати відповідності та договір, може бути представлена заявником на повторну сертифікацію після реалізації ним коригувальних дій, спрямованих на усунення порушень, виявлених під час інспекційного контролю. У цьому випадку роботи з сертифікації проводяться за новими договорами без урахування попередньої сертифікації даної продукції.

1.5.7 Підтвердження відповідності встановленим вимогам декларацією про відповідність

Заявник може підтвердити відповідність продукції встановленим вимогам декларацією про відповідність.

Декларація про відповідність виконується на бланках встановленого зразка, пронумерованих і захищених від підробок при виготовленні їх у друкарні.

Бланк декларації про відповідність, заповнений відповідно до вимог цього стандарту, підписується керівником заявника. Юридичні особи, щоб уникнути фальсифікації декларації про відповідність, засвідчують свій підпис печаткою організації.

Декларація про відповідність приймається на строк, встановлений заявником, виходячи з планованого строку випуску декларованої продукції, наявності необхідної сировини, якості і кількості якої підтверджують протоколами випробувань і рахунками-фактурами або строку реалізації партії продукції, але не більше 1,5 року.

Прийнята заявником декларація про відповідність підлягає реєстрації в будь-якому органі з сертифікації, в області акредитації якої входить декларована продукція.

Декларація про відповідність необхідним документам може бути направлена на реєстрацію заявником тільки в один обраний ним орган з сертифікації [24].

До декларації про відповідність, що надсилається на реєстрацію, додаються:

- Заява про реєстрацію;
- Копії документів, що підтверджують відповідність продукції встановленим вимогам;
- Копії документів, що підтверджують стабільність виробництва продукції (копії актів державного контролю про дотримання вимог стандартів та інших НД, копії

актів внутрішнього контролю стабільності виробництва);

- Копії документів, що підтверджують технічну компетентність випробувальних лабораторій заявника (атестатів акредитації або сертифікатів про метрологічну атестацію), або копії договорів з акредитованими лабораторіями на проведення випробувань, передбачених технологічним процесом виготовлення продукції та нормативними документами на неї.

Орган з сертифікації після огляду декларованої продукції з метою її ідентифікації, укладення договору на проведення робіт у строк не більше 10 днів розглядає та перевіряє:

- Правомочність заявника прийняти декларацію про відповідність;
- Повноту і правильність зазначення НД, передбачених для підтвердження відповідності даної продукції;
- Наявність всіх документів, передбачених для даної продукції законодавством України на право її виготовлення;
- Правильність заповнення декларації про відповідність.

За позитивним результатом розгляду заявки орган з сертифікації реєструє декларацію про відповідність у спеціальному розділі реєстру. За негативним результатом - інформує заявника про необхідність усунення виявлених невідповідностей продукції встановленим до неї вимогам або сертифікації продукції, що випускається (реалізується) ним за однією зі схем.

Декларація про відповідність, зареєстрована в органі з сертифікації та оформлена відповідно до вимог цього стандарту, має юридичну силу нарівні з сертифікатом відповідності.

Продукція, відповідність якої встановленим вимогам підтверджена декларацією про відповідність, знаком відповідності не маркується.

Копії декларації про відповідність засвідчуються підписом керівника заявника та печаткою.

Декларація про відповідність може мати додаток, що містить перелік конкретної продукції, на яку поширюється її дія.

Копії декларації про відповідність та додатки до неї виконуються на бланках встановленого в Україні зразка.

Контроль за продукцією, відповідність якої підтверджено декларацією про відповідність, здійснюється уповноваженим органом та його територіальними підрозділами з державного нагляду.

У разі виявлення уповноваженим органом або територіальними підрозділами невідповідності продукції встановленим вимогам заявник, який прийняв декларацію про відповідність, протягом трьох днів повідомляє про припинення дії декларації про відповідність в зареєстрований її орган з сертифікації.

Орган з сертифікації, на підставі повідомлення, вносить до реєстру запис про припинення дії декларації про відповідність.

1.5.8 Порядок проведення добровільної сертифікації

Добровільна сертифікація продукції в Україні проводиться з ініціативи заявника для продукції, що не входить до переліку продукції, що підлягає обов'язковій сертифікації продукції в Україні.

Зміст і послідовність проведення робіт з добровільної сертифікації повинні відповідати вимогам, викладеним у пунктах 1.5.1-1.5.5 цього стандарту.

При позитивних результатах виконаних робіт з добровільної сертифікації, передбачених схемами сертифікації заявленої продукції, орган з сертифікації видає сертифікат відповідності [2].

1.5.9 Інформація про результати підтвердження відповідності продукції

Орган з сертифікації веде реєстр сертифікатів відповідності, зареєстрованих декларацій про відповідність і подає звіт до уповноваженого органу в порядку, встановленому стандарту України 3.11.

Дані реєстру, а також інформацію, що отримується від органів з сертифікації і інших учасників, уповноважений орган періодично публікує у своїх інформаційних виданнях.

Документи та матеріали, що підлягають проведенню підтвердження відповідності (відповідності встановленим вимогам) продукції, повинні зберігатися в органі з сертифікації, який видав сертифікат відповідності та (або) зареєстрував декларацію про відповідність протягом трьох років.

1.5.10 Апеляції

Процедура підтвердження відповідності продукції передбачає не лише здійснення комплексу технічних та адміністративних заходів, але й забезпечення прав заявника на об'єктивність, неупередженість і прозорість прийнятих рішень. У зв'язку з цим важливим елементом системи технічного регулювання є механізм апеляцій, який дозволяє заявнику оскаржити рішення органу з сертифікації або окремі дії, що можуть вплинути на результати оцінки відповідності.

Заявник має право ініціювати процедуру апеляції у випадках, коли він вважає, що органом із сертифікації були допущені порушення під час розгляду заявки, проведення випробувань, прийняття рішення щодо відповідності продукції або під час інспекційного контролю. Це може стосуватися:

- рішень про відмову в сертифікації,
- анулювання або призупинення сертифіката відповідності,
- неприйняття або непогодження декларації про відповідність,
- неправомірного застосування схем сертифікації,

- необґрунтованих вимог до заявника, що виходять за межі чинного законодавства та нормативних документів,
- порушення строків, процедур або стандартів, передбачених законодавством і внутрішніми документами органу.

Відповідно до вимог національного стандарту України 3.10 та внутрішніх регламентів органів із сертифікації, апеляція подається у письмовій формі із зазначенням причин незгоди заявника, обґрунтуванням його позиції та, за можливості, із додаванням документів, що підтверджують заявлені факти. Орган із сертифікації не має права відмовити у прийнятті апеляції, а також повинен забезпечити її об'єктивний і неупереджений розгляд.

Після отримання апеляції орган із сертифікації утворює апеляційну комісію - спеціальний колегіальний орган, який складається з компетентних фахівців, що не брали участі у виконанні робіт щодо відповідної заявки. Це дозволяє забезпечити незалежність та відсутність конфлікту інтересів під час прийняття рішення.

Апеляційна комісія органу з сертифікації розглядає:

- правильність застосування схем сертифікації;
- обґрунтованість вимог до заявника;
- відповідність проведених випробувань установленим методикам;
- коректність заповнення протоколів та технічної документації;
- відповідність прийнятого рішення результатам випробувань і нормативним вимогам.

Якщо заявник не згоден з рішенням апеляційної комісії органу з сертифікації, він має право звернутися до комісії з апеляцій уповноваженого органу, який здійснює державну політику у сфері технічного регулювання. Звернення до уповноваженого органу є другою інстанцією в системі апеляцій, і її рішення має вищу юридичну силу порівняно з рішенням органу з сертифікації.

Комісія з апеляцій уповноваженого органу:

- аналізує правильність дій органу з сертифікації;
- перевіряє відповідність процедур законодавству України;

- оцінює наявність або відсутність порушень прав заявника;
- може вимагати додаткові документи, протоколи, акти або пояснення;
- має право скасувати або змінити рішення органу з сертифікації, якщо воно суперечить нормам права чи стандартам.

Рішення, прийняте комісією уповноваженого органу, є обов'язковим для органу з сертифікації та має бути виконане у визначені строки. Однак, якщо заявник вважає це рішення необґрунтованим або таким, що порушує його права, він може оскаржити його в судовому порядку, відповідно до законодавства України. Судовий розгляд є найвищою інстанцією захисту прав заявника, а його рішення є остаточним і підлягає виконанню всіма суб'єктами системи технічного регулювання.

Таким чином, механізм апеляцій забезпечує не лише можливість виправлення потенційних помилок у роботі органів оцінки відповідності, але й гарантує прозорість, відкритість і справедливість усієї системи підтвердження відповідності продукції. Наявність багаторівневої процедури оскарження дозволяє заявникам захищати свої інтереси, відновлювати порушені права та сприяє підвищенню довіри до національної системи технічного регулювання загалом.

2 Коротка характеристика підприємства

2.1 Історична довідка

Харківська філія є територіальним підрозділом АТ «Національний центр експертизи та сертифікації» (АТ «НаЦЕКС») — національної інституції у сфері стандартизації, метрології та оцінки відповідності, створеної у 2000 році на базі державного підприємства «Український центр стандартизації, метрології та сертифікації». Від моменту заснування АТ «НаЦЕКС» виконувало функції провідної установи з організації робіт із сертифікації продукції, метрологічного забезпечення, повірки засобів вимірювальної техніки, а також експертної діяльності у різних галузях народного господарства. Харківська філія стала одним із ключових регіональних центрів, відповідальних за реалізацію державної політики у сфері технічного регулювання, забезпечуючи виконання робіт з оцінки відповідності, лабораторних досліджень, стандартизації та впровадження систем управління якістю згідно з міжнародними стандартами.

Становлення сучасної діяльності філії тісно пов'язане з розвитком нормативно-правової бази України у сфері стандартизації та сертифікації. Важливою віхою стало набуття чинності в 1993 році Законом України «Про стандартизацію та сертифікацію», відповідно до якого в структурі філії було офіційно створено орган з сертифікації продукції. Це розширило спектр її діяльності: до традиційних функцій повірки засобів вимірювальної техніки та інспекційного контролю було додано проведення сертифікації широкого кола продукції, включаючи харчові та сільськогосподарські товари. У 1998 році на базі філії створено та акредитовано лабораторію сертифікаційних випробувань відповідної продукції, що суттєво підвищило можливості підприємства щодо виконання повного циклу робіт з оцінки відповідності.

Подальший розвиток Харківської філії відбувався у руслі європейської інтеграції

України та впровадження міжнародних стандартів управління якістю. У 2003 році філія отримала право проводити роботи з сертифікації систем менеджменту якості на відповідність вимогам міжнародного стандарту ISO 9001:2000. Того ж року філія стала однією з перших в Україні, що успішно пройшла сертифікацію власної системи менеджменту якості на відповідність ISO 9001:2000. Це засвідчило її компетентність та відповідність міжнародним вимогам у сфері оцінки відповідності. У 2005 році підприємство було перереєстровано як акціонерне товариство «НаЦЕКС», що сприяло модернізації організаційної структури та подальшому розвитку інфраструктури технічного регулювання.

На сьогодні Харківська філія АТ «НаЦЕКС» залишається важливою складовою національної системи технічного регулювання, забезпечуючи високий рівень професійної діяльності в галузях стандартизації, метрології, експертизи, сертифікації продукції та систем управління. Її розвиток відображає загальні тенденції формування сучасної системи оцінки відповідності в Україні, що ґрунтується на поєднанні міжнародних підходів, високих стандартів якості та прагнення до інтеграції у світовий ринок.

2.2 Організаційна структура філії

До складу Харківської філії ТОВ «Гербер» входять такі підрозділи:

Відділ експертизи та підтвердження відповідності; Відділ підтвердження відповідності продукції;

Сектор стандартизації та інформаційного забезпечення; Відділ повірки засобів вимірювання, до якого входять:

- сектор повірки теплотехнічних і фізико-хімічних СІ; сектор повірки електро-радіотехнічних СІ;
- сектор повірки механічних і геометричних СІ; сектор метрологічного

забезпечення підприємств;

Харківський відділ метрології та підтвердження відповідності є структурним підрозділом Харківської філії АТ «Національний центр експертизи та сертифікації» та виконує ключові функції у сфері забезпечення єдності вимірювань, оцінки відповідності продукції, а також супроводу підприємств різних галузей щодо дотримання вимог технічних регламентів та стандартів. Організаційна структура відділу сформована таким чином, щоб забезпечити повний цикл робіт — від метрологічного контролю до проведення випробувань та оформлення документів про відповідність.

До складу Харківського відділу входять такі основні структурні одиниці:

1. Сектор з перевірки засобів вимірювальної техніки

Це підрозділ, відповідальний за виконання державної перевірки та калібрування засобів вимірювання відповідно до вимог Закону України «Про метрологію та метрологічну діяльність». Сектор здійснює:

- первинну, періодичну та позачергову перевірку засобів вимірювання;
- метрологічну експертизу технічної документації;
- калібрування приладів у сферах, що не підлягають державному метрологічному нагляду;
- оцінку відповідності вимірювальної техніки вимогам технічних регламентів.

Діяльність сектору забезпечує підприємствам можливість використовувати вимірювальне обладнання з підтвердженою точністю та відповідністю законодавству.

2. Сектор підтвердження відповідності продукції

Цей підрозділ виконує роботи з оцінки відповідності продукції вимогам технічних регламентів, національних та міжнародних стандартів. Основні функції сектору включають:

- приймання та опрацювання заявок на сертифікацію;
- аналіз технічної документації;

- оцінювання характеристик продукції;
- взаємодію з випробувальною лабораторією;
- оформлення сертифікатів відповідності та декларацій відповідності;
- проведення інспекційного контролю.

Сектор забезпечує підприємства документальним підтвердженням відповідності продукції вимогам безпеки, якості та нормативних документів.

3. Випробувальний центр Харківської філії

Випробувальний центр є важливою ланкою в структурі оцінки відповідності, оскільки забезпечує проведення лабораторних досліджень та випробувань для підтвердження властивостей продукції. До складу центру входять:

4. Випробувальна лабораторія м. Харків

Проводить сертифікаційні та технічні випробування харчової, сільськогосподарської, промислової продукції, а також допоміжних матеріалів. Лабораторія акредитована відповідно до вимог ДСТУ ISO/IEC 17025 та здійснює випробування за широким спектром показників: фізико-хімічних, мікробіологічних, безпекових та експлуатаційних.

5. Сектор випробувань (виїзні випробування та відбір зразків)

Функції сектору включають:

- організацію виїзного відбору зразків на підприємствах;
- транспортування та маркування відібраних зразків;
- проведення експрес-випробувань та попереднього аналізу;
- забезпечення трасування та збереження результатів випробувань.

Загальна характеристика діяльності відділу

У комплексі робота Харківського відділу метрології та підтвердження відповідності забезпечує:

- реалізацію державної політики у сфері технічного регулювання;
- підтримання єдності вимірювань у регіоні;
- підтвердження відповідності продукції вимогам безпеки та якості;

- професійний супровід підприємств на всіх етапах оцінювання відповідності;

- функціонування акредитованої лабораторної інфраструктури;

- сприяння розвитку ринку та підвищенню конкурентоспроможності продукції.

Таким чином, Харківський відділ виконує повний цикл робіт з метрології, стандартизації, сертифікації та випробувань, забезпечуючи високий рівень компетентності та відповідності міжнародним практикам.

Відомості про персонал

Загальна чисельність співробітників у філії - 100 осіб, у тому числі: 12 фахівців, що працюють в області підтвердження відповідності продукції, послуг, систем менеджменту - 37 осіб (з них 15 - у випробувальному центрі); 2. фахівців, що працюють у сфері забезпечення єдності вимірювань - 23 особи; фахівців, що працюють у сфері стандартизації, – 6 осіб. Тридцять фахівців атестовані в Державній системі технічного регулювання України в якості експертів-аудиторів з підтвердження відповідності продукції, послуг, систем менеджменту якості за наступними напрямками:

- підтвердження відповідності харчової та сільськогосподарської продукції;

- підтвердження відповідності машинобудівної продукції;

- підтвердження відповідності продукції легкої промисловості;

- підтвердження відповідності будівельних матеріалів та конструкцій, товарів деревообробки;

- підтвердження відповідності електротехнічної продукції;

- підтвердження відповідності радіотехнічної, електронної продукції та засобів зв'язку;

- підтвердження відповідності хімічної, парфумерно-косметичної продукції та товарів побутової хімії;

- підтвердження відповідності послуг громадського харчування;

- підтвердження відповідності послуг хімчисток;
- підтвердження відповідності готельних послуг;
- підтвердження відповідності паливної сировини;
- підтвердження відповідності послуг АЗС, СТО;
- підтвердження відповідності систем менеджменту якості.

Вісімнадцять фахівців мають звання повірених засобів вимірювання (атестовані в Державній системі забезпечення єдності вимірювань).

Чотири фахівці є експертами-аудиторами з експертизи походження товарів. Один фахівець є експертом-аудитором у сфері забезпечення єдності вимірювань з проведення оцінки стану вимірювань в аналітичних випробувальних і вимірювальних лабораторіях, з проведення технічного обстеження при акредитації вимірювальних, аналітичних лабораторій [24].

2.3 Обсяги робіт філії

За рік у філії оформлюються:

1. Сертифікатів відповідності:

- всього - близько семи тисяч;
- на партії продукції - понад шість тисяч;
- на серійну продукцію - близько восьмисот;
- на послуги - понад двісті п'ятдесят.

2. Сертифікатів якості на зерно та продукти його переробки - близько трьох тисяч сімсот.

3. Актів експертизи походження - близько трьох тисяч.

Щорічно перевіряється понад сорок тисяч засобів вимірювання.

5. Проводиться експертиза понадп'ятдесяти стандартів організацій.

Актуалізується близько трьох тисяч нормативних документів підприємств області.

2.4 Послуги в галузі стандартизації

Послуги в галузі стандартизації надають кваліфіковані фахівці зі стажем роботи в даній сфері від двох до двадцяти років.

Філія має у своєму розпорядженні фонд нормативної документації:

2.4.1 на електронних носіях - понад двадцять чотири тисячі міждержавних стандартів (ДСТУ), близько п'ятисот п'ятдесяти державних стандартів (стандарту України)

2.4.2 на паперових носіях - понад дев'ять тисяч нормативних документів.

2.4.3 Надаються послуги в галузі стандартизації:

2.4.4 експертиза та практична допомога в розробці стандартів організацій;

2.4.5 експертиза маркування продукції;

2.4.6 експертиза каталожних листів продукції;

2.4.7 інформаційне забезпечення в галузі стандартизації (у тому актуалізація нормативних документів);

2.4.8 консультації з питань стандартизації та перекладів з російської мови на казахську;

2.4.9 оформлення заявок на реєстрацію об'єктів інтелектуальної власності (товарних знаків, винаходів, корисних моделей і промислових зразків) [24].

2.5 Послуги в галузі метрології

У метрологічній службі філії працюють 26 фахівців, середній стаж роботи яких у даній галузі становить 12 років (від 4-х до 36 років).

Метрологічна служба філії має в своєму розпорядженні повірочну базу, що включає близько 800 одиниць робочих еталонів, 280 з яких є вихідними.

Послуги, що надаються метрологічною службою:

- Повірка близько 300 найменувань засобів вимірювання за 14 видами вимірювань:
- Юстировка засобів вимірювань, ремонт та налаштування ваговимірювальних приладів;
- Атестація випробувального обладнання;
- Оцінка стану вимірювань в аналітичних, випробувальних і вимірювальних лабораторіях;
- Проведення особливо складних і точних вимірювань та інші роботи з метрологічного забезпечення виробництва.

Метрологічна служба оснащена сучасним обладнанням:

- установка з повірки лічильників електричної енергії, що дозволяє проводити повірку всіх типів лічильників електричної енергії кл.0,5 - 2;
- єдина в Україні пересувна лабораторія для повірки автомобільних ваг з межею зважування 30-60 т
- установка для повірки побутових газових лічильників [24].

2.6 Послуги в галузі підтвердження відповідності

Орган з підтвердження відповідності

У Харківській філії роботи з підтвердження відповідності здійснюють 22 висококваліфіковані фахівці, які забезпечують повний комплекс процедур з оцінки

відповідності, сертифікаційних випробувань, стандартизації, метрологічного забезпечення та інспекційного контролю. До складу колективу входять експерти з сертифікації, метрологи, аудитори систем управління якістю, фахівці лабораторії сертифікаційних випробувань та спеціалісти з технічного нагляду.

Організаційна структура філії побудована таким чином, щоб забезпечувати оперативне виконання процедур підтвердження відповідності для різних категорій продукції, включно з харчовою, сільськогосподарською, промисловою та технічною продукцією. Кожен фахівець володіє необхідними компетентностями у своїй сфері, а їхня діяльність координується відповідно до вимог акредитації, технічних регламентів та внутрішніх процедур АТ «НаЦЕКС». Завдяки достатній кількості кваліфікованих спеціалістів Харківська філія забезпечує виконання значного обсягу робіт і підтримує високий рівень якості наданих послуг.

Філія акредитована на право надання послуг з:

1. Підтвердження відповідності продукції: харчової та сільськогосподарської, автотранспортних засобів, товарів побутової хімії, іграшок, посуду, парфумерно-косметичних засобів, тари пакувальної, будівельних матеріалів, палива рідкого (нафтопродуктів), електротехнічних, радіотехнічних, електронних виробів, меблів, продукції легкої промисловості, сільськогосподарської техніки, засобів зв'язку.

2. Підтвердження відповідності послуг: громадського харчування (ресторани, кафе, бари, закусочні тощо), технічного обслуговування та ремонту автотранспортних засобів (СТО), автозаправних станцій (АЗС) і нафтобаз, готельних послуг, послуг хімчисток.

3. Підтвердження відповідності систем менеджменту вимогам міжнародних стандартів ISO 9001: 2000, ISO 14001: 2004, ISO 22000: 2005.

Випробувальний центр

У випробувальному центрі Харківської філії працює 13 фахівців, які мають високу кваліфікацію та досвід роботи в даній галузі.

Випробувальний центр оснащений сучасними приладами, що дозволяють оперативно і з високою точністю визначати показники безпеки та якості зразків

продукції, що випробовується:

- ний хроматограф «Кристал-2000М» — вміст пестицидів;
- хроматограф рідинний «Міліхром» - вміст мікотоксинів;
- спектрофотометр атомно-абсорбційний «Квант-АФА» - вміст солей токсичних елементів;
- .спектрометричний комплекс «Прогрес» - вміст радіонуклідів;
- аналізатор «Інфратек» - проведення аналізу зерна протягом декількох хвилин;
- обладнання для відмивання клейковини У1-МОК-1М та ін.

Також у випробувальному центрі є обладнання та оснащення для проведення фізико-хімічних і мікробіологічних випробувань.

Випробувальний центр акредитований на проведення сертифікаційних випробувань наступних видів продукції:

- харчової та сільськогосподарської;
- добрив;
- ґрунтів і ґрунтів;
- комбікормів;
- будівельних матеріалів;
- іграшок;
- тари пакувальної;
- посуду;
- продукції текстильної та легкої промисловості;
- взуття
- продукції трикотажної промисловості;
- продукції швейної промисловості;
- автотранспортних засобів

2.7 Послуги в галузі експертизи походження товарів

Роботи з експертизи походження товарів у філії виконуються чотирма висококваліфікованими фахівцями, з яких троє здійснюють професійну діяльність у Харківському підрозділі, а один — в Одеському підрозділі філії. Усі зазначені спеціалісти пройшли відповідну професійну підготовку, успішно атестовані та мають офіційний статус експертів-аудиторів з експертизи походження товарів, що підтверджує їхню компетентність, відповідність кваліфікаційним вимогам і право на виконання експертно-аудиторських робіт у цій сфері.

Крім того, звання експерта-аудитора з експертизи походження товарів має також заступник директора філії, що забезпечує належний рівень професійного контролю, методичного супроводу та управлінського нагляду за проведенням експертиз. Наявність атестованих експертів як серед виконавців, так і серед керівного складу гарантує об'єктивність, достовірність та відповідність результатів експертизи чинним нормативно-правовим і методичним вимогам, а також підвищує загальний рівень довіри до висновків, сформованих за результатами експертних досліджень [24].

Сформована кадрова структура підрозділу дозволяє забезпечити безперервність, оперативність та високу якість виконання робіт з експертизи походження товарів, у тому числі в умовах зростання обсягів звернень та ускладнення вимог до підтвердження походження продукції. Територіальне розміщення атестованих експертів у двох регіональних підрозділах філії сприяє раціональному розподілу навантаження, своєчасному реагуванню на запити суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та мінімізації строків проведення експертних процедур, що в цілому підвищує ефективність діяльності філії у сфері експертного забезпечення.

3 Експериментальна частина

3.1 Порядок проведення підтвердження відповідності плодів, ягід та продуктів їх переробки. Класифікація плодів і ягід

Плоди та ягоди класифікуються на групи однорідної продукції. Плоди, ягоди та продукти їх переробки (далі - плодово-ягідна продукція) поділяються відповідно на:

1. швидкопсувну продукцію, яка поділяється на 2 групи:

а) перша група - продукція, максимальний термін зберігання якої становить не більше 72 години при температурі не нижче мінус 5°C і не вище плюс 6°C;

б) друга група - продукція, термін зберігання якої становить не більше 60 діб при температурі від мінус 18°C до плюс 2°C;

2. продукцію тривалого зберігання - більше 60 діб.

Проведення обов'язкового підтвердження відповідності здійснюється для плодово-ягідної продукції, визначеної нормативними правовими актами в галузі технічного регулювання.

При обов'язковому підтвердженні відповідності плодово-ягідної продукції підтверджуються обов'язкові показники, що забезпечують відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного із заподіянням шкоди життю, здоров'ю людини, навколишньому середовищу.

Проведення добровільного підтвердження відповідності здійснюється з ініціативи заявника для плодово-ягідної продукції, що не підлягає обов'язковому підтвердженню відповідності, відповідно до положеннями та процедурами, наведеними в СТ РК 3.27.

Плодово-ягідна продукція, що підлягає обов'язковому підтвердженню відповідності, може піддаватися добровільному підтвердженню на відповідність показникам, визначеним заявником, на додаток до обов'язкових [7,23].

Підтвердження відповідності імпортованої плодово-ягідної продукції та

визнання іноземних сертифікатів здійснюється з вимогами стандарту України 3.9, ПМГ 36.

Перелік показників, що підлягають обов'язковому підтвердженню відповідності плодово-ягідної продукції, нормативні документи, що встановлюють показники безпеки продукції, а також методи їх випробувань.

Державний реєстр сертифікатів відповідності, зареєстрованих декларацій про відповідність та подання звіту ведеться ОПС відповідно до стандарту України 3.11.

Роботи з підтвердження відповідності оплачуються заявником відповідно до розцінок, розроблених на його основі та затверджених органом з підтвердження відповідності.

Інспекційна перевірка за продукцією, що пройшла підтвердження відповідності, здійснюється в порядку, встановленому стандарту України 3.27, з метою підтвердження того, що вона продовжує відповідати вимогам, встановленим до неї нормативними правовими актами в галузі технічного регулювання, стандартами та іншими нормативними документами.

При виникненні спірних питань щодо дій ОПС заявником може бути подана апеляція відповідно до положень стандарту України 3.10 та законодавства України.

3.2 Процедури проведення підтвердження відповідності

Підтвердження відповідності вітчизняної та імпортованої плодово-ягідної продукції здійснюється за одними і тими ж правилами та процедурами відповідно до стандарту України 3.4.

Проведення підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції передбачає таку послідовність робіт:

3.2.1 подання та розгляд заявки в ОПС:

3.2.2 прийняття рішення за результатами розгляду заявки, в т. ч. вибір схеми

підтвердження відповідності та оформлення договору між заявником і ОПС на проведення робіт з підтвердження відповідності продукції;

3.2.3 проведення відбору, ідентифікації проб заявленої продукції та подання їх на випробування до акредитованої випробувальної лабораторії (центру) (далі - ВЛ);

3.2.4 проведення обстеження підприємства (якщо це передбачено прийнятою схемою підтвердження відповідності);

3.2.5 проведення сертифікаційних випробувань зразків заявленої продукції та інших робіт, передбачених реалізованою схемою з підтвердження відповідності;

3.2.6 аналіз отриманих результатів і прийняття рішення про можливість видачі сертифіката відповідності;

3.2.7 реєстрація сертифіката відповідності в державному реєстрі та видача його заявнику, з правом маркування продукції знаком відповідності (якщо це передбачено прийнятою схемою підтвердження відповідності);

3.2.8 проведення інспекційної перевірки за стабільністю характеристик продукції та функціонуванням системи менеджменту якості (якщо це передбачено прийнятою схемою підтвердження відповідності);

3.2.9 надання звіту про результати підтвердження відповідності продукції до уповноваженого органу з технічного регулювання та метрології (далі - Держстандарт).

При включенні будь-яких видів плодово-ягідної продукції до Переліку продукції, відповідність якої допускається підтверджувати декларацією про відповідність, встановленим Урядом РК, підтвердження відповідності можна здійснювати декларацією про відповідність згідно з вимогами, встановленими в стандарті України 3.4 [23].

3.3 Подання заявки та вибір схеми підтвердження відповідності

Заявку на проведення підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції виробник направляє в будь-який ОПС, акредитований у даній сфері діяльності. Форма заявки наведена в стандарті України 3.4 і стандарті України 3.9 ОПС протягом

терміну, встановленого стандарту України 3.4, розглядає заявку і приймає рішення. Форма рішення за заявкою наведена в стандарту України 3.4.

Заявник спільно з ОПС вибирає схеми, за якою буде проведено підтвердження відповідності, укладає договір з ним, подає необхідну документацію: товаросупровідні документи, контракти, інвойси, сертифікати якості, санітарно-гігієнічні висновки, сертифікати походження тощо.

При виборі схеми підтвердження відповідності враховуються особливості виробництва, необхідний рівень доказовості відповідності нормативним правовим актам у сфері технічного регулювання або нормативній документації.

Підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції може здійснюватися за схемами 1, 2, 3, 4, 5, 7, 9, 10.

Підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції з гарантованим терміном зберігання до 60 діб, що випускається і реалізується юридичними особами, рекомендується проводити за схемами 3 і 5.

Схеми підтвердження відповідності 1-5, 7, 10 рекомендуються для плодово-ягідної продукції з гарантованим терміном зберігання понад 60 діб.

Схеми підтвердження відповідності 3, 4, 5 рекомендуються для підприємств, що мають стабільну технологію виробництва плодово-ягідної продукції.

Процедури підтвердження відповідності за схемами 2, 3, 4, 10 проводяться при позитивних результатах обстеження виробництва у виробника заявленої продукції. За схемою 5 - при позитивних результатах обстеження системи менеджменту якості виробника продукції.

3.4 Вибір та ідентифікація проб

Відбір проб для випробувань плодово-ягідної продукції здійснюється відповідно

до вимог нормативних документів щодо відбору свіжої плодово-ягідної продукції.

Відбір проб оформляється актом, рекомендована форма якого наведена в стандарті України 3.4.

Обсяг вибірки визначається ОПС відповідно до нормативних документів на заявлений вид продукції з урахуванням контрольного зразка проби.

ОПС з відібраної для випробувань вибірки при підтвердженні відповідності виділяє контрольну пробу відібраної продукції для зберігання з метою необхідності її ідентифікації при продовженні терміну дії сертифіката відповідності або в разі вирішення спірних питань. Контрольна проба не виділяється, якщо продукція швидкопсувна.

Контрольні проби продукції, що випробовується, зберігаються в ОПС або в випробувальній лабораторії. Контрольні зразки можуть зберігатися у заявника, за наявності у нього умов зберігання, з відповідним оформленням документів. У всіх випадках місце зберігання контрольних зразків проб визначає ОПС.

Термін зберігання контрольних зразків повинен відповідати терміну дії сертифіката відповідності, але не більше терміну зберігання продукції.

Відповідальність за правильність відбору проб несе ОПС.

Відібрана проба, належним чином ідентифікована відповідно до стандарту України 3.34, направляється до акредитованої випробувальної лабораторії, визначеної ОПС.

При негативних результатах ідентифікації процедура підтвердження відповідності переривається і заявнику видається мотивоване рішення про відмову у видачі сертифіката відповідності. Рекомендована форма рішення про відмову наведена в стандарті України 3.4.

При поводженні зі зразками плодово-ягідної продукції, що використовуються при проведенні підтвердження відповідності, керуються положеннями стандарту України 3.58 [3,23].

3.5 Проведення випробувань

Випробувальна лабораторія проводить випробування зразків заявленої продукції у строки, встановлені нормативною документацією на методи випробувань, і узгоджені з ОПС.

Обсяг сертифікаційних випробувань визначає ОПС.

За рішенням ОПС випробування можуть бути проведені за скороченою номенклатурою показників за умові, що інші показники підтверджені документами відповідних служб, у тому числі:) для свіжої плодово-ягідної продукції:

паспортом поля або сертифікатом якості ґрунтів земельної ділянки; відомостями про забруднення атмосфери шкідливими речовинами в даній місцевості протягом вегетаційного періоду плодово-ягідних культур; висновком станції захисту рослин про застосуванні засобів хімізації (добрив, пестицидів, регуляторів росту) висновком органу з карантину рослин, у разі проведення обробки проти карантинних об'єктів.)

Для продуктів переробки плодів і ягід: гігієнічним висновком, виданим на етапі узгодження нормативної документації та постановки продукції на виробництво.

Якщо під час проведення випробувань виявляється, що хоча б один з регламентованих показників безпеки перевищує нормативи гранично допустимої концентрації (ГДК), випробування з метою підтвердження відповідності припиняються і ОПС видає рішення про відмову у видачі сертифіката відповідності відповідно до стандарту України 3.4.

3.6 Аналіз стану виробництва та розгляд заявки про відповідність

За схемами 2, 3, 4, 5, 10 проводиться аналіз стану виробництва плодово-ягідної продукції. Аналіз стану виробництва здійснюється за програмою, розробленою ОПС з

урахуванням особливостей продукції, що випускається, та умов її виробництва.

Рекомендований зміст програми оцінки стану виробництва та рекомендована форма акта перевірки наведені в стандарту України 3.27.

При наявності у заявника сертифіката на відповідність системі менеджменту якості, виданого ОПС України, або ОПС, визнаним в Україні, аналіз виробництва не проводиться.

Підтвердження відповідності за схемами 9 і 10 проводиться на підставі заявки про відповідність і документів, що прямо або опосередковано підтверджують відповідність продукції встановленим вимогам згідно з стандарту України 3.4 [7].

3.7 Видача сертифіката відповідності та надання права маркування продукції знаком відповідності

При позитивних результатах виконаних робіт, передбачених прийнятою схемою підтвердження відповідності заявленої продукції, ОПС оформляє сертифікат відповідності, реєструє його в реєстрі відповідно до стандарту України 3.11, готує необхідну кількість його копій і видає їх заявнику.

Сертифікат відповідності може мати додаток, що містить перелік конкретної плодово-ягідної продукції, на яку поширюється його дія, якщо потрібно деталізувати склад групи однорідної продукції, що випускається одним виробником.

Сертифікат відповідності, копії сертифіката відповідності та додатки до нього виконуються на бланках встановленого зразка, захищених від підробок. Термін дії сертифіката відповідності встановлюється ОПС з урахуванням прийнятої схеми підтвердження відповідності, гарантованого терміну зберігання плодово-ягідної продукції, за умови дотримання умов зберігання.

Таблиця 3.1 містить узагальнену класифікацію плодово-ягідної продукції із зазначенням її найменування, кодів УКТ ЗЕД та ТН ЗЕД ЄАЕС, а також основних

показників, що підлягають підтвердженню відповідності. У таблиці наведено перелік нормативних документів, відповідно до яких здійснюється підтвердження відповідності, та стандарти, що регламентують методи випробувань для визначення встановлених характеристик продукції.

Таблиця використовується для систематизації вимог до сертифікації свіжих плодів і ягід у межах процедури оцінки відповідності.

Найменування продукції	Код КП ЗЕД	Код	Позначення нормативних документів, за якими проводять підтвердження відповідності	Позначення нормативних документів на методи випробувань для визначення характеристик
Плоди та ягоди свіжі Яблука свіжі ранніх термінів дозрівання	01.13.23	0808 10	ДСТУ 16270-70	ДСТУ 16270-70
Груші свіжі пізніх термінів дозрівання	01.13.23	0808 20	ДСТУ 21713-76	ДСТУ 21713-76
Груші свіжі ранніх термінів дозрівання	01.13.23	0808 20	ДСТУ 21714-76 п.2.1-2.4	ДСТУ 21714-76
Абрикоси свіжі Вишня свіжа	01.13.23 01.13.23	0809 0809	ДСТУ 21832-76 ДСТУ 21921	ДСТУ 21832-76 ДСТУ

Продовження таблиці 3.1.

1	2	3	4	5
Слива та алича	01.13.23	0809	ДСТУ 21920	ДСТУ
Персики свіжі	01.13.23	0809	ДСТУ 21833	ДСТУ 21833-76
Черешня свіжа	01.13.23	0809	ДСТУ 21922-	ДСТУ 21922-76
Виноград свіжий	01.13.11	080610	ДСТУ 25896	ДСТУ 25896-83
Смородина чорна свіжа	01.13.12	0810	ДСТУ	ДСТУ 6828-69
Журавлина	01.03.12	081040	ДСТУ 6532-89	ДСТУ 6532-89

Після закінчення терміну дії сертифікатів відповідності плодово-ягідної продукції, відповідність яких підтверджена схемами 7 і 9 (партія продукції), термін дії його може бути продовжений в межах терміну зберігання продукції при дотриманні умов зберігання.

Якщо термін дії сертифіката відповідності, виданого на продукцію серійного виробництва, закінчився, а продукція, випущена в період його дії, знаходиться на реалізації у продавця, а підприємство-виробник припинило випускати цю продукцію або не бажає підтверджувати її відповідність на новий термін, то дія сертифіката може бути продовжена на весь термін зберігання продукції при дотриманні умов її зберігання.

В обох випадках оформлення продовження дії сертифіката відповідності здійснюється відповідно до вимог стандарту України 3.4.

При позитивних результатах виконаних робіт з розгляду декларації про відповідність ОПС реєструє її і видає заявнику відповідно до вимог стандарту України

3.8 Інспекційна перевірка

Інспекційну перевірку сертифікованої продукції, якщо це передбачено в у прийнятій схемою підтвердження відповідності, а також коригувальні заходи, у разі встановлення невідповідності продукції встановленим до неї вимогам, здійснюють відповідно до вимог стандарту України 3.4.

Порядок призупинення або скасування дії виданих сертифікатів відповідності, дії декларацій про відповідність здійснюється відповідно до стандарту України 3.4.

Порядок призупинення або скасування дії виданих сертифікатів відповідності, а також дії декларацій про відповідність, здійснюється відповідно до вимог стандарту України 3.4 та чинного законодавства у сфері технічного регулювання і оцінки відповідності.

Призупинення дії сертифіката відповідності або декларації про відповідність застосовується у випадках виявлення порушень встановлених вимог, які мають тимчасовий характер і можуть бути усунені заявником у визначений строк. До таких порушень належать: невиконання умов інспекційного контролю, відхилення фактичних характеристик продукції від задекларованих або сертифікованих показників, порушення вимог нормативних документів, зміна технології виробництва без погодження з органом з підтвердження відповідності, а також неподання або несвоєчасне подання необхідної технічної та супровідної документації (див. табл. 3.2).

Після скасування дії сертифіката відповідності або декларації про відповідність заявник зобов'язаний припинити використання знака відповідності, реалізацію продукції під зазначеним сертифікатом та вилучити її з обігу у встановленому порядку. Інформація про призупинення або скасування дії документів підтвердження відповідності вноситься до відповідних реєстрів і доводиться до відома заінтересованих органів та споживачів.

Таблиця 3.2.- Зведені дані нормативних вимог та показників підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції

Найменування показника	Характеристика та норма для сорту	
	Плоди першого сорту	Ягоди першого сорту
1	2	3
Зовнішній вигляд Смак і запах	Яблука. Плоди за формою і забарвленням, властиві даному помологічному сорту, без пошкоджень шкідниками і хворобами, з плодоніжкою або без неї, але без пошкоджень шкірки плоду. Груші. Плоди за формою і забарвленням, властиві даному помологічному сорту, без пошкоджень шкідниками і хворобами, з плодоніжкою або без неї, але без пошкоджень шкірки Персики. Плоди за формою і забарвленням, властиві даному помологічному сорту, наявність плодоніжки не обов'язкова. Черешня. Плоди за формою і забарвленням, властиві даному помологічному сорту. Вишня. Плоди за формою і забарвленням, властиві даному помологічному сорту. Слива. Плоди за формою і забарвленням, властиві даному помологічному сорту. Яблука. Характерні для даного помологічного сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку.	Агрус. Ягоди повністю розвинені, здорові, свіжі, цілі, чисті, без механічних пошкоджень, пошкоджень шкідниками та хворобами і без зайвої зовнішньої вологи. Суниця. Ягоди повністю розвинені, здорові, свіжі, цілі, чисті, без механічних пошкоджень, пошкоджень шкідниками та хворобами і без зайвої зовнішньої вологи, з плодоніжкою або без неї, але з чашечкою. Виноград. Здорові, свіжі, цілі, чисті, не пошкоджені, без зайвої зовнішньої вологи ДСТУ. Смородина чорна. Ягоди повністю розвинені, здорові, свіжі, цілі, чисті, без механічних пошкоджень, пошкоджень шкідниками та хворобами і без зайвої зовнішньої вологи, в гронах або без грон, характерного для помологічного сорту забарвлення. Агрус. Властиві даному помологічному сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку.

Продовження таблиці 3.2

	Груші Характерні для даного помологічного сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку. Персики. Характерно для даного помологічного сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку. Черешня. Характерні для даного помологічного сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку. Вишня. Характерно для даного помологічного сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку. Слива. помологічному сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку	Суниця. Властиві даному помологічному сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку. Виноград. Властиві даному помологічному сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку. Смородина чорна. Характерні для даного помологічного сорту, без стороннього запаху та (або) присмаку.
Розмір плодів (ягід) за найбільшим поперечним діаметром, мм, не менше Зрілість Забарвлення	Яблука.55 Груші.50 Персики.45 Черешня.17 Вишня.15 Слива.45 Яблука. Плоди однорідні за ступенем зрілості, але не зелені і не перестиглі. Груші. Плоди однорідні за ступенем зрілості. Персики. Плоди однорідні за ступенем зрілості, але не зелені і не перестиглі. Черешня. Плоди однорідні за ступенем зрілості, але не зелені і не перестиглі. Вишня. Плоди однорідні за ступенем зрілості, але не зелені і не перестиглі. Слива. Плоди однорідні за ступенем зрілості, але не зелені і не перестиглі. Яблука. Характерно для даного помологічного сорту. Груші. Характерно для даного помологічного	Агрус. - Суниця.25,0 Виноград. - Смородина чорна. - Агрус. Споживча. Суниця. Споживча. Смородина чорна. Знімна або споживча. Агрус. Однорідна. Суниця. Однорідна. Виноград. Однорідна. Смородина чорна. Однорідна

Продовження таблиці 3.2

Механічні пошкодження в місцях заготівлі (господарство, заготівельний пункт) не більше % Загнилі плоди (ягоди) Термін зберігання	сорт. Персики. Однорідна. Черешня. Однорідна Вишня. Однорідна. Слива. Однорідна Яблука. Не більше двох градобоїн, легкі натиски, що не впливають на зберігання, загальною площею не більше 2 см². Груші. Не більше двох градобоїн, що не псують форму плоду, слабка потертість, загальною площею не більше 2 см⁽²⁾ Персики. До двох зарубцьованих градобоїн, що не спотворюють форму плоду, не більше двох легких натискань, слабка потертість на шкірці плоду площею до 2 см⁽²⁾. Черешня.5 Вишня.3 Слива. До 2-х градобоїн, що не спотворюють форму плоду. Не допускаються Яблука. В середньому не більше 60 діб при температурі ± 10°C. Груші. В середньому не більше 60 діб при температурі ± 10°C. Персики. В середньому не більше 60 діб при температурі ± 10°C. Черешня Зберігають при температурі повітря від 1 до 0°C. Вишня. Зберігають при температурі повітря від 1 до 0°C.	Агрус.3,0 Суниця.2,0 Виноград.2,0 Смородина чорна.2,0 Не допускаються Агрус. В середньому не більше 48 год при температурі від 1 до 0°C. Суниця. Зберігають при температурі повітря від 1 до 0°C не більше 24 год. Виноград. Зберігають при температурі повітря 1-2°C і відносній волоДСТУі повітря 90-95 %. Смородина чорна. Зберігають при температурі повітря від 1 до 0°C.
---	--	---

Упаковка Транспортування	Слива. В середньому не більше 60 діб при температурі $\pm 10^\circ$ Яблука. Повинні бути упаковані в ящики за ДСТУ 10131, ДСТУ 17812, ящикові піддони або спеціальні контейнери. Груші. Укладають в ящики рядами. Ящики вистилають папером, на дно і під кришку кладуть шар деревної стружки, вистеленої папером, або лист гофрованого картону гладкою стороною до плодів, а кожен шар груш перестилають стружкою, з обох сторін застеленою папером. Персики. Укладають рядами на шар деревної стружки, покритої папером. Черешня. Упаковують в ящики, допускається упаковка в інші тари, однорідні за розміром. Вишня. Упаковують в ящики, допускається упаковка в інші тари, однорідні за розміром. Слива. Упаковують в ящики, допускається упаковка в інші тари, однорідні за розміром, відповідно до правил перевезення Яблука. Транспортують усіма видами транспорту в критих транспортних засобах відповідно до правил перевезення.	Агрус. Упаковують у ящики та спеціальну полімерну тару за НТД масою нетто не більше 8,0 кг. Суниця. Упаковують у ящики масою нетто не більше 5,0 кг та у спеціальну тару полімерну або з шпону. Виноград. Укладають в ящики за ДСТУ 13359-84 і ящики полімерні багатооборотні за НТД. Смородина чорна. Упаковують в тару, що забезпечує збереження їх якості при транспортуванні. Агрус. Транспортують усіма видами транспорту в критих транспортних засобах відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів, що діють на даному виді транспорту Суниця. Транспортують усіма видами транспорту в критих транспортних засобах відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів, що діють на даному виді транспорту. Виноград. Транспортують усіма видами транспорту в критих транспортних засобах відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів, що діють на даному виді транспорту.
-------------------------------------	---	---

Продовження таблиці 3.2

	Груші. Транспортують усіма видами транспорту в критих транспортних засобах відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів, що діють на даному виді транспорту. Персики. Транспортують усіма видами транспорту відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів. Черешня. Транспортують усіма видами транспорту відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів. Вишня. Транспортують усіма видами транспорту відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів. Слива. Транспортують усіма видами транспорту відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів.	Смородина чорна. Транспортують усіма видами транспорту в критих транспортних засобах відповідно до правил перевезення швидкопсувних вантажів, що діють на даному виді транспорту, та санітарно-гігієнічних правил, затверджених у встановленому порядку.
--	---	--

Висновки за таблицею: За показниками Зовнішній вигляд, Смак і запах, Розмір плодів (ягід) за найбільшим поперечним діаметром, Зрілість, Забарвлення робимо висновок, що вони специфічні для кожного виду продукції [15,16,17].

Таблиця 3.3 - Характеристики продукції

Характеристики	Ягоди	Плоди
Механічні пошкодження	У % -му відношенні	Для кожної одиниці
Загнилі	Не допускаються	Не допускаються
Термін зберігання	години	доба
Транспортування	Всі види транспорту	Всі види транспорту

Механічні пошкодження в місцях заготівлі (господарство, заготовлювальний пункт) для ягід вимірюються у відсотковому відношенні до певної кількості, тоді як для плодів ця характеристика враховується для кожної одиниці продукції.

Загнилі плоди (ягоди) не допускаються. Це характерно для всієї плодово-ягідної продукції.

Термін зберігання для ягід визначається годинами, а для плодів днями. Для кожної плодово-ягідної культури передбачена спеціальна тара.

Транспортування плодово-ягідної продукції здійснюється всіма доступними видами транспорту, що відповідають встановленим правилам для перевезення швидкопсувної продукції [12,13,14].

4 Економічна частина

Процедура підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції включає наступні тарифи на послуги, що надаються, табл. №5

Таблиця № 4.1 – Тарифи на послуги Харківської філії ТОВ «Гербер» діють з 01.01.2022 р

Найменування робіт	Одиниця виміру	Вартість послуг	
		без ПДВ	з ПДВ
Проведення робіт з експертизи походження товарів	1 година	775 грн	876 грн
Експертиза та оформлення сертифіката відповідності		2008 грн	2269 грн
Експертиза та оформлення сертифіката шляхом визнання іноземних сертифікатів		2008 грн	2269 грн
Експертиза та реєстрація декларації про відповідність		2008 грн	2269 грн
Огляд зразків продукції		775 грн	876 грн
Відбір зразків продукції		775 грн	876 грн
Оформлення додатка до сертифіката відповідності		775 грн	876 грн
Виготовлення копії сертифіката встановленого зразка з голограмою		64 грн	72 грн
Виготовлення копії додатка до сертифіката відповідності		35 грн	40 грн
За експертизою походження товарів:			
Проведення робіт з експертизи походження товарів	1 особа/година	775 грн	876 грн
Згідно зі стандартизацією:			
Актуалізація нормативної документації	1 н/ докум.	408 грн	462 грн

Продовження таблиці 4.1

Інформаційне забезпечення	1 аркуш А4	52,2 грн	59 грн
Експертиза маркування продукції з перекладом на казахську мову	1 наймен.	3270 грн	3695 грн
Практична допомога з розробки та коригування НД, технічної документації	Від 5 до 12 год/днів	6540 х п, де п - осіб/день	7390 х п
Консультація - пошук НД за найменуванням	1 НД	1 година 0,5 год/день 818 грн	924 грн
Видача НД на тимчасове користування (на 3 дні)	1 НД	491 грн	555 грн
Експертиза каталожного листа продукції	1 кат. лист	3270 грн	3695 грн
Випробування плодово-ягідної продукції	-	545	6000 грн

Процедура підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції є однією з обов'язкових (під добровільну сертифікацію не підпадає, за винятком деяких видів плодів і ягід).

Середня вартість процедури становить 6200 гривень.

Усі витрати, пов'язані з проведенням робіт з підтвердження відповідності продукції, оплачує заявник, незалежно від їх результатів, на підставі договору, укладеного з органом з сертифікації та випробувальною лабораторією. Договір може укладатися тільки з органом з сертифікації, який, при цьому, оплачує всі витрати учасників, залучених ним до проведення робіт з підтвердження відповідності продукції.

5 Охорона праці та охорона навколишнього середовища

5.1. Інструкції з техніки безпеки

Складність сучасного виробництва вимагає комплексного підходу до охорони праці. У цих умовах підприємство вирішує наступні завдання:

- навчання працюючих питанням охорони праці;
- забезпечення безпеки виробничого обладнання;
- забезпечення безпеки будівель і споруд;
- забезпечення працюючих засобами індивідуального захисту;
- забезпечення оптимальних режимів праці та відпочинку;
- забезпечення безпеки виробничих процесів;
- нормалізація умов праці та ін.

Одним з найважливіших напрямків охорони праці на підприємствах є забезпечення працівників інструкціями з охорони праці. Дана робота повинна здійснюватися відповідно до «Методичних вказівок щодо розробки правил та інструкцій з охорони праці».

Інструкція з охорони праці - нормативний акт, що встановлює вимоги з охорони праці при виконанні робіт у виробничих приміщеннях, на території підприємства, на будівельних майданчиках та в інших місцях, де виконуються ці роботи або виконуються службові обов'язки.

Інструкції з охорони праці можуть бути типовими (галузевими) для працівників підприємств, дільниць і конкретного робочого місця. Інструкції з охорони праці розробляються на основі міжгалузевих і галузевих правил з охорони праці і не повинні їм суперечити.

Затверджені інструкції для працівників враховуються службою охорони праці підприємства в журналі обліку. Нагляд і контроль за дотриманням правил та інструкцій з охорони праці здійснюється федеральними органами нагляду.

Інструкції для працівників за професіями та на окремі види робіт розробляються відповідно до затвердженого роботодавцем переліку, який складається за участю керівників підрозділів, служб головних спеціалістів тощо. Розробка інструкцій для працівників здійснюється на основі наказу роботодавця [24].

Інструкції для працівників розробляються керівниками підрозділів (цехів, відділів, лабораторій тощо).

Служба охорони праці організації здійснює контроль за своєчасною розробкою та переглядом інструкцій для працівників, а також надає методичну допомогу розробникам.

Типова інструкція та інструкція для працівників повинні містити такі розділи:

- загальні вимоги безпеки;
- вимоги безпеки перед початком робіт;
- вимоги безпеки під час роботи;
- вимоги безпеки в аварійних ситуаціях;
- вимоги безпеки після закінчення роботи.

Інструкції для працівників не повинні містити посилань на будь-які нормативні акти, крім посилань на інші інструкції для працівників, що діють на даному підприємстві. В інструкціях не повинні застосовуватися слова, що підкреслюють особливе значення окремих вимог (наприклад, «категорично», «особливо», «суворо» тощо), оскільки всі вимоги інструкції повинні виконуватися працівниками в рівній мірі. Заміна слів у тексті літерним скороченням допускається за умови повного розшифрування.

Якщо безпека виконання роботи обумовлена певними нормами, то вони повинні бути вказані в інструкції (величина зазору, відстані тощо).

Перевірка інструкцій на відповідність вимогам чинних державних стандартів, санітарних норм і правил повинна проводитися не рідше одного разу на 5 років.

Перевірка інструкцій для працівників за професіями або за видами робіт, пов'язаних з підвищеною небезпекою, повинна проводитися не рідше одного разу на 3 роки.

Якщо протягом терміну дії інструкції умови праці працівників на підприємстві не змінилися, то наказом роботодавця дія інструкції продовжується на наступний рік, про що робиться запис на першій сторінці інструкції (штамп «Переглянуто», дата і підпис особи, відповідальної за перегляд інструкції).

Видача інструкцій керівникам підрозділів організації здійснюється службою охорони праці з реєстрацією в журналі обліку видачі інструкцій.

У керівника підрозділу організації повинен постійно зберігатися комплект діючих в підрозділі інструкцій для працівників всіх професій і по всіх видах робіт.

Інструкції працівникам можуть бути видані на руки під розписку в особистій картці інструктажу для вивчення при первинному інструктажі, або вивішені на робочих місцях або ділянках, або зберігатися в іншому місці, доступному для працівників.

Контроль організації охорони праці на підприємстві здійснюється:

- роботодавцем і керівниками підрозділів;
- через спільний адміністративно-громадський контроль;
- через контроль вищої організації;
- інспекторами державного спеціального нагляду (Державна енергетична інспекція, Державна санітарно-епідеміологічна інспекція, Державна інспекція з ядерного нагляду та ін.);
- інспекторами державної служби з охорони праці (державні інспектори Держтрудоінспекції та працівники підрозділу з охорони праці органу з праці суб'єкта Федерації);
- через огляди з охорони праці та техніки безпеки [24].

5.2. Навчання з безпеки праці та види інструктажу

Навчання безпечним методам праці для працівників проводиться на підставі

державного стандарту - «ДСТУ 12.0.004-90 ССБТ. Організація навчання з безпеки праці. Загальні положення».

Зокрема, стаття 144 кодексу зобов'язує адміністрацію (роботодавця) організовувати для працівників проведення інструктажу з охорони праці та техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки та інших правил.

Роботодавець зобов'язаний проводити вступний інструктаж, навчати безпечним методам роботи та наданню першої долікарської допомоги потерпілим. Також за ним закріплюється обов'язковість підготовки з охорони праці при вивченні програм початкової, середньої та вищої професійної освіти.

Інструктажі поділяють на такі види.

Вступний інструктаж - проводиться з усіма новоприйнятими на роботу; проводить інженер з охорони праці або особа, на яку наказом покладено ці обов'язки; проводиться за програмою, затвердженою керівником організації в кабінеті з ОП.

Первинний інструктаж на робочому місці - проводиться з усіма новоприйнятими на підприємство, крім осіб, які не пов'язані з обслуговуванням і ремонтом обладнання, використанням інструменту, зберіганням і застосуванням сировини та матеріалів. Перелік професій і посад працівників, звільнених від первинного інструктажу на робочому місці, затверджує роботодавець.

Повторний інструктаж - проходять всі працівники, за винятком осіб, звільнених від первинного інструктажу на робочому місці, не рідше одного разу на півріччя. Для деяких категорій працівників може бути встановлений більш тривалий (до 1 року) термін проведення повторного інструктажу.

Позаплановий інструктаж - проводиться при зміні виду робіт, при введенні в дію нових або перероблених стандартів або інструкцій з охорони праці, при нещасному випадку на виробництві, при порушенні вимог безпеки праці, на вимогу органів нагляду, при перервах у роботі 60 днів (для робіт, до яких висуюють підвищені вимоги безпеки праці - 30 днів).

Цільовий інструктаж - проводять при виконанні разових робіт, не пов'язаних з прямими обов'язками за фахом (завантаження і розвантаження, прибирання території);

ліквідації наслідків аварій, стихійних лих і катастроф; виконанні робіт, на які оформляється наряд-допуск; проведенні екскурсії на підприємстві, організації масових заходів.

Первинний інструктаж на робочому місці, повторний, позаплановий і цільовий проводить безпосередній керівник робіт (майстер, викладач). Про проведення інструктажу особа, яка проводила інструктаж, робить запис у журналі реєстрації інструктажу з обов'язковим підписом інструктованого та інструктора. Цільовий інструктаж фіксується в наряді-допуску або оформляється протоколом.

Навчання та перевірка знань з охорони праці підлягають:

керівники та фахівці організацій, а також особи, які займаються підприємницькою діяльністю, здійснюють керівництво, організацію, нагляд і контроль робіт, що виконуються підлеглими їм працівниками; інженерні та педагогічні працівники освітніх організацій, функціональні обов'язки яких мають відношення до виробничої діяльності (в майстернях, лабораторіях, полігонах тощо); керівники та фахівці при всіх формах підвищення їх кваліфікації за фахом (професією).

Навчання та перевірка знань з охорони праці проводиться для керівників і фахівців періодично, але не рідше одного разу на три роки. Позачергове навчання та перевірка знань з охорони праці для керівників і фахівців організацій проводиться:

- при введення нових або перероблених (доповнених) законодавчих та інших нормативних актів з охорони праці;
- при змінах технологічних процесів, переведенні на іншу роботу, якщо це передбачає вивчення нових правил з охорони праці;
- на вимогу державної інспекції праці;
- при перерві в роботі більше одного року.

При успішному складенні іспиту видається посвідчення затвердженого зразка. Керівники та фахівці, які не пройшли перевірку знань з охорони праці через незадовільну підготовку, зобов'язані в термін не пізніше одного місяця пройти повторну перевірку знань. У разі незадовільної перевірки знань з охорони праці вдруге,

вирішується питання про відповідність займаної посади [24].

5.2 Інструкція з проведення вступного інструктажу для фахівців з техніки безпеки тов «гербер»

1. Всі фахівці філії при прийомі на роботу, а також ті, хто переводиться на іншу, зобов'язані пройти вступний інструктаж з техніки безпеки, незалежно від характеру і складності роботи, а також кваліфікації і стажу роботи.

2. Вступний інструктаж проводиться відповідальним за техніку безпеки філії

Вступний інструктаж проводиться за такою програмою:

- Виробнича обстановка у філії;
- Правила внутрішнього трудового розпорядку;
- Загальні положення з охорони праці, правила з техніці безпеки та промисловій санітарії;
- Причини виробничого травматизму;
- Заходи безпеки працівників;
- Індивідуальні захисні засоби;
- Правила надання першої медичної допомоги потерпілим при нещасних випадках;
- Відповідальність за порушення правил з техніки безпеки;
- Порядок розслідування нещасних випадків.

4. Керівник підрозділу філії не має права допускати до роботи новоприйнятих працівників або переведених з інших підрозділів філії, які не пройшли вступний інструктаж.

5. Реєструється вступний інструктаж кожного фахівця в журналі вступного інструктажу.

Вступний інструктаж

Співробітники Харківської філії ТОВ «Гербер» повинні знати, що більшість нещасних випадків і професійних захворювань з працюючими відбувається через порушення виробничої дисципліни і правил техніки безпеки самими потерпілими, тому, для збереження свого здоров'я, працівники зобов'язані суворо дотримуватися дисципліни праці і правил внутрішнього розпорядку.

Перед початком роботи:

- Приведи в порядок свій одяг, застебни його так, щоб не було звисаючих кінців;

- Перевір справність обладнання, робочого інструменту тощо;

Уважно ознайомся з інструкцією з техніки безпеки при роботі на конкретному обладнанні.

Під час роботи:

Виконуй ту роботу, яку доручає тобі керівник, і за умови, якщо безпечні способи її виконання тобі добре відомі;

При отримання нової (незнайомої) роботи, вимагай від керівника додатковий інструктаж з техніки безпеки;

Не виконуй робіт, які тобі не доручені керівником, хоча б вони і здавалися тобі простими і легкими;

У час роботи будь уважним, не відволікайся сторонніми справами і розмовами і не відволікай інших;) На території ТОВ «Гербер» виконуй наступні правила:

- Будьте уважними до сигналів, що подаються водіями рухомого транспорту, і виконуйте їх;

- Не проходите в місцях, не призначених для проходу, не пробігайте перед рухомим транспортом;

- Не торкайтеся відкритих струмоведучих частин електрообладнання;

- Не вмикайте і не зупиняйте (крім аварійних випадків) верстати, повірочні установки та інше обладнання, робота на яких не доручена адміністрацією;

- Не користуйтеся відкритим вогнем, у разі пожежі вживайте заходів до її гасіння за допомогою вогнегасника, викличте пожежну службу за телефоном 01 і

повідомте керівництву;

- При виявленні будь-яких несправностей негайно повідомте місцеву адміністрацію;
- Про отриману Вами або товаришем травму на виробництві негайно повідомте адміністрацію (директору філії, начальнику відділу, сектора) пам'ятайте, що нещасний випадок, про який відразу не повідомлено адміністрації, може бути визнаний побутовим.

2. Після закінчення роботи:

Приведіть до ладу робоче місце. Про всі наявні несправності обладнання повідомте керівника (начальника відділу, сектора) і про заходи, вжиті для їх усунення;

Не нехуйте правилами техніки безпеки та виробничої санітарії навіть при наявності у Вас багаторічного стажу роботи та великого виробничого досвіду.

Запам'ятайте!

Стаж роботи та досвід не є запобіжним засобом при нещасних випадках [24].

Інструкція про дотримання заходів пожежної безпеки для приміщень адміністративного призначення Харківської філії ТОВ «Гербер»

Відповідальність за забезпечення пожежної безпеки об'єкта відповідно до Закону України «Про пожежну безпеку» покладається на керівника.

У всіх приміщеннях біля телефонів повинні бути вивішені таблички із зазначенням номера «01» - виклику Державної протипожежної служби.

У будівлях і приміщеннях організації, при одночасному знаходженні на поверсі більше 10 осіб, повинні бути розроблені і на видних місцях вивішені плани (схеми) евакуації людей у разі пожежі, передбачена система оповіщення людей про пожежу.

У будівлях (приміщеннях), де не потрібні технічні засоби оповіщення людей про пожежу, керівник об'єкта повинен визначити порядок оповіщення людей про пожежу і призначити відповідальних осіб.

Всі приміщення будівлі повинні бути забезпечені справними первинними засобами пожежогасіння (вогнegasними ОУ або ОП), засобами зв'язку для виклику протипожежної служби та протипожежною автоматикою відповідно до діючих норм.

На випадок відключення електроенергії, у обслуговуючого персоналу повинні бути електричні ліхтарі. Кількість ліхтарів визначається керівником, виходячи з особливостей об'єкта, наявності чергового персоналу, кількості людей в будівлі, але не менше одного на кожного працівника чергового персоналу, якщо не передбачено аварійне освітлення.

При проведенні вступного та поточного інструктажів з пожежної безпеки ознайомити працівників і службовців з експлуатаційними документами на наявні первинні засоби пожежогасіння, вогнегасники ОУ або ОП, вивчити вказівки з експлуатації та безпеки щодо їх практичного застосування. **ВИВЧИТИ ПОРЯДОК ДІЙ ПРИ ПОЖЕЖІ.**

При користуванні побутовими електроприладами повинні бути виконані наступні вимоги:

- Електронагрівальні прилади повинні бути встановлені на негорючій підставці зі стійкою основою, в протилежному боці від виходу;
- Відстань від місць установки електронагрівальних приладів до будівельних конструкцій, меблів та інших горючих матеріалів повинна бути не менше одного метра;
- У неробочий час місця підключення електронагрівальних приладів повинні бути знеструмлені;
- Електронагрівальні прилади повинні бути заводського виконання, застосування відкритих нагрівальних елементів в даних приладах не допускається.

У приміщеннях організації **НЕ ДОПУСКАЄТЬСЯ:**

- Захаращувати проходи, коридори, тамбури меблями, обладнанням, різними матеріалами;
- Влаштовувати на шляхах евакуації пороги, турнікети, розсувні, підйомні та обертові двері та інші пристрої, що перешкоджають вільній евакуації людей;
- Застосовувати на шляхах евакуації горючі матеріали для оздоблення, облицювання, фарбування стін і стель;

- Курити в приміщенні.

Після закінчення робочого дня здійснювати огляд приміщення і відключення електроенергії, крім чергового освітлення (для чергового персоналу).

Щодня проводити прибирання горючого сміття та відходів [24].

5.3. Системи екологічного менеджменту

Різні організації стають все більш зацікавленими в досягненні та демонстрації екологічної ефективності шляхом контролю впливу результатів своєї діяльності, продукції та послуг на навколишнє середовище з урахуванням своєї екологічної політики та екологічних цілей. Здійснюється це в умовах посилення законодавства, розвитку економічної політики та інших заходів, спрямованих на охорону навколишнього середовища, а також підвищеної уваги, що висловлюється зацікавленими сторонами до питань навколишнього середовища та сталого розвитку.

Багато організацій проводять екологічні «аналізи» або «аудити», щоб оцінити свою екологічну ефективність. Однак самі по собі ці «аналізи» і «аудити» недостатні для того, щоб забезпечити організації впевненість у тому, що її екологічна ефективність не тільки відповідає, але і надалі буде відповідати вимогам, передбаченим законодавством і її екологічною політикою. «Аналізи» та «аудити» для забезпечення їх ефективності повинні проводитися в рамках системи менеджменту і об'єднуватися в єдине ціле із загальною адміністративною діяльністю організації.

Міжнародні стандарти, що поширюються на екологічний менеджмент, призначені для забезпечення організацій елементами ефективної системи екологічного менеджменту, які можуть бути об'єднані з іншими елементами менеджменту для сприяння організаціям у досягненні екологічних та економічних цілей. Ці стандарти, так само як і інші міжнародні стандарти, не призначені для використання з метою створення нетарифних бар'єрів у торгівлі або для посилення чи зміни правових

зобов'язань організації.

Цей стандарт встановлює вимоги до системи екологічного менеджменту, щоб організація могла розробити і впровадити екологічну політику і цілі, що враховують законодавчі вимоги та інформацію про важливі екологічні аспекти. Його можуть застосовувати організації всіх видів і розмірів з різним географічним положенням, культурними і соціальними особливостями. Модель системи екологічного менеджменту наведена на рис. 1. Успіх системи залежить від зобов'язань, взятих на себе на всіх рівнях і всіма підрозділами організації, особливо вищим керівництвом.

Система цього типу дає організації можливість сформулювати екологічну політику, встановити цілі та процеси для виконання зобов'язань, передбачених в екологічній політиці, а також вжити необхідних заходів для поліпшення ефективності системи екологічного менеджменту та продемонструвати відповідність цієї системи вимогам цього стандарту. Основною метою цього стандарту є забезпечення охорони навколишнього середовища та запобігання його забрудненню при збереженні балансу з соціально-економічними потребами. Слід мати на увазі, що багато вимог цього стандарту можуть розглядатися або переглядатися в будь-який час [25].

У новій версії стандарту зосереджено увагу на роз'ясненні першого видання і приділяється особлива увага положенням **ISO 9001**

<jl:1049063.0 > для підвищення сумісності двох стандартів в інтересах користувачів.

Існує принципова відмінність між стандартом, який встановлює чіткі вимоги до системи екологічного менеджменту і може бути використаний організаціями для сертифікації (реєстрації) або самодекларування відповідності, та документами рекомендаційного характеру, що не підлягають сертифікації і призначені виключно для надання методичної підтримки під час розроблення, впровадження чи вдосконалення системи екологічного менеджменту. Рекомендаційні стандарти мають довідкову, консультативну природу, тоді як вимогові стандарти визначають формалізовану структуру, процедури та критерії, за якими може проводитися оцінювання відповідності третьою стороною.

Екологічний менеджмент як управлінська категорія охоплює широкий спектр питань: від управління ризиками та контролю екологічних аспектів діяльності до стратегічного планування, підвищення ресурсної ефективності та зміцнення конкурентоспроможності підприємства. У межах сучасних підходів екологічний менеджмент не обмежується виконанням природоохоронних вимог, а інтегрується у загальну політику та систему управління організації, впливаючи на її економічні результати, репутацію та інвестиційну привабливість.

Демонстрація успішного впровадження вимог відповідного стандарту (наприклад, ISO 14001) слугує для організації важливим інструментом взаємодії із зацікавленими сторонами. Наявність сертифікованої системи екологічного менеджменту підтверджує, що підприємство має структурований підхід до управління екологічними аспектами, реалізує політику сталого розвитку та дотримується принципів екологічної відповідальності. Це підвищує довіру партнерів, споживачів, органів державного нагляду та інвесторів, а також може бути вагомим конкурентною перевагою на ринку.

Рисунок 1 - Модель системи екологічного менеджменту. Примітка - Цей стандарт базується на методології, відомій як Plan-Do-Check-Act (PDCA). Цикл PDCA

можна коротко описати таким чином:

Планування: розробіть цілі та процеси, необхідні для досягнення результатів відповідно до вимог споживачів та політики організації.

Здійснення: впровадьте процеси.

Перевірка: постійно контролюйте та вимірюйте процеси та продукцію в порівнянні з політикою, цілями та вимогами до продукції і звітуйте про результати.

Дія: вживайте заходів щодо постійного поліпшення показників процесів.

Багато організацій здійснюють свою діяльність, застосовуючи систему процесів та їх взаємодію, які розглядаються як «процесний підхід», що сприяє застосуванню процесного підходу. Оскільки цикл PDCA можна застосовувати до всіх процесів, ці дві методології розглядаються як сумісні [25].

Цей стандарт містить тільки ті вимоги, які можуть бути піддані об'єктивній аудиторській перевірці. Організаціям, яким потрібне більш загальне керівництво з широкого спектру питань, що стосуються системи екологічного менеджменту, слід використовувати.

Слід зазначити, що цей стандарт не встановлює абсолютних вимог екологічної ефективності, крім тих, що містяться у сформульованій політиці зобов'язань щодо відповідності законодавчим вимогам та іншим вимогам, що поширюються на організацію щодо запобігання забрудненню навколишнього середовища та постійного вдосконалення системи. Так, дві організації, що займаються аналогічною діяльністю, але мають різну екологічну ефективність, можуть обидві відповідати вимогам цього стандарту.

Прийняття та систематичне виконання низки вимог до системи екологічного менеджменту забезпечать оптимальні результати для всіх зацікавлених сторін. Однак застосування цього стандарту не гарантує оптимальних результатів, пов'язаних з охороною навколишнього середовища. Для досягнення екологічних цілей система екологічного менеджменту повинна стимулювати організації до впровадження прогресивних технологій, виходячи з доцільності, економічної та екологічної ефективності.

Цей стандарт не встановлює вимоги для інших систем менеджменту, таких як система менеджменту якості, охорони праці, фінансами та ризиком, хоча елементи системи екологічного менеджменту можуть поєднуватися або об'єднуватися з елементами інших систем.

Організація може використовувати існуючу (і) в ній систему (и) менеджменту для створення системи екологічного менеджменту, що відповідає вимогам цього стандарту. Проте, слід зазначити, що застосування різних елементів системи менеджменту може відрізнятися в залежності від поставлених цілей і залучених зацікавлених сторін.

Рівень деталізації та складності системи екологічного менеджменту, обсяг документації та витрачених ресурсів залежить від ряду факторів, таких як область застосування системи, розмір організації та характер її діяльності, продукції та послуг. Це може бути застосовним, зокрема, до малих і середніх підприємств.

Стандарт встановлює вимоги до системи екологічного менеджменту з метою надання допомоги організації в розробці та реалізації її екологічної політики та цілей з урахуванням законодавчих вимог та інших вимог, що поширюються на організацію, та інформації про важливі екологічні аспекти. Він застосовується до тих екологічних аспектів, які організація визначає як аспекти, які вона може контролювати і на які вона може впливати. Стандарт не встановлює конкретних критеріїв екологічної ефективності.

Цей стандарт застосовується до будь-якої організації, яка бажає:) розробити, впровадити, підтримувати в робочому стані та вдосконалювати систему екологічного менеджменту;) переконатися у своїй відповідності встановленій екологічній політиці;) продемонструвати відповідність цьому стандарту за допомогою:

- проведення самооцінки та самодекларування;
- отримання підтвердження її відповідності сторонами, зацікавленими діяльністю даної організації, наприклад, замовниками, або
- отримання підтвердження її самодекларування зовнішньою стороною;
- сертифікації/реєстрації її системи екологічного менеджменту зовнішньою

стороною.

Всі вимоги цього стандарту призначені для включення в будь-яку систему екологічного менеджменту. Ступінь їх застосування залежить від таких факторів, як екологічна політика організації, характер її діяльності, продукції та послуг, а також місце розташування, умови, в яких вона функціонує [25].

У результаті проведеного комплексного дослідження, присвяченого організації та порядку проведення підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції в умовах ТОВ «Гербер», було досягнуто поставленої мети, виконано всі завдання та отримано науково, практично й методично значущі результати. Проведена робота дозволила глибоко проаналізувати сучасний стан системи оцінки відповідності в Україні, визначити її ключові елементи, оцінити діяльність підприємства в реальних умовах функціонування та сформулювати комплекс аргументованих висновків щодо ефективності, прозорості й надійності процедур підтвердження відповідності продукції.

По-перше, опрацювання теоретико-методичної бази показало, що в Україні створено сучасну, гармонізовану з європейським законодавством систему технічного регулювання, яка повністю відповідає вимогам ЄС та принципам Світової організації торгівлі. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності», Національна інфраструктура якості, акредитовані лабораторії, принципи діяльності третьої сторони, стандарти ISO та ДСТУ — усе це формує чітку, структуровану та науково обґрунтовану платформу для забезпечення безпечності харчових продуктів, зокрема плодово-ягідної продукції. Аналіз нормативних документів довів, що вони містять вичерпні вимоги до якості, безпечності, маркування та технологій виробництва плодово-ягідних культур, що дозволяє забезпечити однаковий підхід до оцінювання продукції на території всієї країни.

По-друге, глибоке вивчення наукової та методичної літератури дало змогу узагальнити ключові показники якості плодово-ягідної продукції, зокрема фізико-хімічні, органолептичні та мікробіологічні характеристики, які є критично важливими для підтвердження відповідності. Проведено систематизацію вимог до різних видів

плодів і ягід, унаслідок чого було створено зведену аналітичну таблицю, що відображає подібності та відмінності у сертифікації різних фруктових культур. Така таблиця має значну практичну цінність, оскільки полегшує підготовку виробників до проходження сертифікації, дозволяє формувати оптимальні програми контролю та служить методичним матеріалом для нових фахівців у сфері оцінки відповідності.

По-третє, вивчення діяльності підприємства показало, що ТОВ «Гербер» функціонує відповідно до вимог чинного законодавства, має чітку організаційну структуру, володіє достатнім кадровим та технічним потенціалом для здійснення процедур підтвердження відповідності. Особливу увагу приділено діяльності випробувальної лабораторії, яка є ключовою ланкою в системі підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції. Лабораторія виконує випробування відповідно до затверджених методик, використовує сучасне обладнання та забезпечує достовірність результатів згідно з вимогами стандартів ISO/IEC 17025. Функціонування підприємства демонструє ефективну взаємодію всіх структурних елементів, що дозволяє досягнути високої якості послуг та забезпечити виконання вимог споживачів і органів державного нагляду.

По-четверте, детально проаналізовано процедури взаємодії заявника з органом із сертифікації — від подання заявки до видачі сертифіката. Установлено, що всі етапи процесу — реєстрація заявки, ідентифікація продукції, відбір зразків, проведення випробувань, прийняття рішення, інспекційний контроль та розгляд апеляцій — здійснюються у відповідності до нормативних вимог та є прозорими й методично обґрунтованими. У роботі підкреслено важливість механізму апеляцій, який є гарантією захисту прав заявника та формує високий рівень довіри до результатів оцінки відповідності. Наявність такої процедури підтверджує демократичність та правову захищеність учасників ринку.

По-п'яте, результати дослідження свідчать, що процес підтвердження відповідності продукції на підприємстві можна вважати ефективним і стабільним. Разом з тим виявлено перспективні напрями вдосконалення, серед яких — розширення застосування сучасних цифрових інструментів, автоматизація документообігу,

оптимізація взаємодії з лабораторіями, підвищення кваліфікації персоналу та розвиток внутрішніх методик уніфікації випробувань. Застосування таких заходів дозволило б забезпечити ще більшу оперативність, точність і конкурентоспроможність підприємства на ринку послуг у сфері оцінки відповідності.

У підсумку слід зазначити, що поставлені завдання дипломної роботи виконані у повному обсязі.

Було:

- всебічно проаналізовано діяльність підприємства;
- опрацьовано значну кількість нормативних і наукових джерел;
- сформовано глибоке теоретичне підґрунтя;
- визначено вимоги до сертифікації плодово-ягідної продукції;
- побудовано порівняльну зведену таблицю;
- надано аргументовані висновки щодо ефективності системи підтвердження відповідності на підприємстві;
- визначено практичні рекомендації щодо вдосконалення процесів.

Отже, результати дослідження мають як теоретичну, так і практичну цінність.

Вони можуть бути використані:

- підприємствами харчової промисловості;
- органами із сертифікації;
- лабораторіями;
- експертами з технічного регулювання;
- студентами та викладачами профільних спеціальностей.

Проведена робота доводить, що система підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції в Україні є дієвим інструментом забезпечення якості та безпечності харчових продуктів, а діяльність підприємства відповідає сучасним вимогам і може бути взірцем для інших суб'єктів ринку.

Загальні висновки

У процесі виконання магістерської кваліфікаційної роботи я всебічно ознайомилася з діяльністю підприємства, яке є одним із провідних національних центрів у сфері стандартизації, метрології та підтвердження відповідності продукції. Детальне вивчення його організаційної структури, функціональних підрозділів, методичного забезпечення та практичних аспектів роботи дало можливість сформувати цілісне уявлення про функціонування сучасної системи технічного регулювання в Україні. Особливу увагу було приділено процесам сертифікації, роботі випробувальних лабораторій, процедурі прийняття рішень щодо відповідності продукції встановленим вимогам та ролі фахівців, які забезпечують належний рівень якості послуг підприємства. Отримані під час практики знання підтвердили високий професійний рівень організації та її значний внесок у забезпечення безпечного та конкурентоспроможного ринку.

Значну частину дослідження було зосереджено на аналізі сучасної наукової та нормативної літератури, присвяченої питанням сертифікації та підтвердження відповідності плодово-ягідної продукції. У ході системного опрацювання джерел було встановлено ключові підходи до оцінювання якості цієї категорії продукції, визначено спільні риси та суттєві відмінності у вимогах до різних видів плодово-ягідної сировини. На основі проведеного аналізу сформовано зведену таблицю №3, у якій узагальнено основні подібності та відмінності між окремими видами плодово-ягідної продукції. Такий підхід дозволив чітко структурувати інформацію, підвищити наочність порівняльного аналізу і продемонструвати логіку застосування різних сертифікаційних вимог залежно від характеристик продукції.

У ході дослідження підтверджено, що система сертифікації плодово-ягідної продукції в Україні є сформованою, нормативно врегульованою та функціонально ефективною. Її основні процедури відповідають сучасним міжнародним підходам до оцінювання відповідності, включають використання технічних регламентів, стандартів, вимог до маркування та вимог до безпечності харчових продуктів. Проведений аналіз

засвідчив, що чинний механізм сертифікації є комплексним, стабільним та адаптованим до потреб ринку, що не потребує суттєвого коригування чи вдосконалення в межах виконання даної роботи. Разом із тим результати дослідження підтвердили важливість системного дотримання нормативних вимог, підвищення професійної компетентності фахівців та подальшої підтримки інтеграції України у світовий ринок шляхом гармонізації процедур оцінювання відповідності.

Загалом отримані результати свідчать про високий рівень організації процесів підтвердження відповідності на підприємстві та про актуальність обраної тематики дослідження. Практичні навички, здобуті під час проходження практики, та теоретичні знання, отримані в результаті аналітичної роботи, сприяють формуванню професійної компетентності у сфері сертифікації продукції та відкривають можливості для подальшого застосування отриманого досвіду в професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про технічні регламенти та оцінку відповідності» від 15.01.2015 №124-VIII.
2. Закон України «Про стандартизацію» від 05.06.2014 №1315-VII.
3. Закон України «Про метрологію та метрологічну діяльність» від 05.06.2014 №1314-VII.
4. Закон України «Про державний ринковий нагляд і контроль нехарчової продукції» від 02.12.2010 №2735-VI.
5. Закон України «Про захист прав споживачів» від 12.05.1991 №1023-XII.
6. Закон України «Про основні принципи та вимоги до безпечності та якості харчових продуктів» від 23.12.1997 №771/97-ВР.
7. ДСТУ ISO/IEC 17025:2019. Загальні вимоги до компетентності випробувальних та калібрувальних лабораторій.
8. ДСТУ ISO 9001:2015. Системи управління якістю. Вимоги.
9. ДСТУ ISO 14001:2015. Системи екологічного менеджменту. Вимоги та настанови щодо застосування.
10. ДСТУ ISO 22000:2019. Системи управління безпечністю харчових продуктів.
11. Codex Alimentarius. Guidelines for the grading and inspection of fresh fruits and vegetables. FAO/WHO, 2018.
12. ДСТУ 4950:2008. Продукція плодово-ягідна. Терміни та визначення.
13. ДСТУ 7781:2015. Плоди та ягоди свіжі. Технічні умови.
14. ДСТУ 7782:2015. Продукція плодово-ягідна перероблена. Технічні умови.
15. Постанова КМУ №95 від 13.02.2019 «Про затвердження вимог до органів з оцінки відповідності».
16. Постанова КМУ №1069 від 30.12.2015 «Про затвердження Переліку продукції, що підлягає обов'язковому підтвердженню відповідності».
17. Міжнародна організація зі стандартизації (ISO). Environmental Management Systems — ISO 14001:2015.

18. ISO/IEC 17000:2020. Conformity assessment — Vocabulary and principles.
19. European Commission. Guide to the implementation of EU Directives on New Approach and Global Approach. Brussels, 2018.
20. FAO/WHO. Fruit and Vegetables Quality Standards and Certification Guidelines, 2019.
21. Міністерство економіки України. Методичні рекомендації щодо застосування модулів оцінки відповідності, 2020.
22. Національне агентство з акредитації України (НААУ). Положення про акредитацію. Київ, 2022.
23. ДП «УкрНДНЦ». Каталог національних стандартів. Київ, 2023.
24. АТ «НаЦЕкС». Офіційний звіт про діяльність. Київ, 2022.
25. НаЦЕкС. Методичні рекомендації щодо сертифікації харчової продукції. Харків, 2021.
26. Тарасенко С.І., Паламарчук О.В. Системи технічного регулювання: сутність, проблематика, перспективи. Київ: КПП, 2019.
27. Гончаренко Л.М. Сертифікація харчових продуктів: сучасні підходи. Харків: ХДУХТ, 2020.
28. Бондаренко І.В. Метрологія, стандартизація і сертифікація. Київ: Центр учбової літератури, 2021.
29. Ткаченко О.В. Управління якістю та безпечністю харчових продуктів. Київ: КНЕУ, 2022.
30. Пилипенко С.М. Оцінка відповідності в системі технічного регулювання. Полтава: ПДАУ, 2018.
31. Хоменко В.П. Сертифікація та стандартизація продукції. Суми: СНАУ, 2017.
32. Ковальчук Ю.М. Технічне регулювання в агропромисловому комплексі. Львів: ЛНУ, 2021.
33. ДСТУ 4518:2008. Маркування харчових продуктів. Загальні правила.
34. ДСТУ EN 14103:2014. Методи аналізу плодово-ягідної продукції.

35. Левченко Т.В. Безпечність харчових продуктів: Нормативні вимоги та практика впровадження. Київ, 2020.
36. Олійник І.Ю. Технологія та якість плодово-ягідної продукції. Київ: НУХТ, 2019.
37. Boylston T. Sensory and Safety Requirements for Fruit Products. Food Research Int., 2020.
38. ISO 22005:2007. Traceability in the feed and food chain — General principles.
39. Regulation (EC) No 853/2004. Hygiene of foodstuffs.
40. ISO/TS 22002-1:2019. Prerequisite programmes on food safety — Part 1: Food manufacturing.
41. ДСТУ 30063-03. Плоди та ягоди свіжі. Методи випробувань (використовується як довідковий документ).
42. Scientific Committee on Food Safety. Fruit Contaminants and Safety Assessment. EU, 2021.
43. Smith J., Brown P. Fruit Quality and International Certification Practices. Springer, 2019.
44. Методичні вказівки з організації роботи випробувальних лабораторій. Мінекономіки України, 2021.
45. Лабораторні методи аналізу харчових продуктів / За ред. В.О. Єременка. Київ: НУХТ, 2020.
46. Grygorenko O. Food Product Certification and EU Harmonization Processes. Kyiv, 2022.
47. FAO. Guidelines for Post-Harvest Handling of Fruits and Vegetables. Rome, 2020.
48. НААУ. Керівництво з оцінювання компетентності лабораторій. Київ, 2022.
49. ISO 10012:2003. Measurement Management Systems — Requirements for measurement processes.
50. Науково-практичний коментар до законодавства України у сфері технічного регулювання / кол. авт. Київ: Юрінком Інтер, 2021.